

Zenonas Baubonis, Gintautas Zabiela

ŠILALĖS KRAŠTO PILIAKALNIŲ ATLASAS

Turinys

Šilalės rajono piliakalniai / 5
Šilalės rajono piliakalnių istorija ir tyrimai / 7

1. **Bilionys**, Bilionių seniūnija / 13
2. **Biržų Laukas**, Šilalės seniūnija / 16
3. **Burbiškiai**, Laukuvos seniūnija / 18
4. **Dapkiškė**, Pajūrio seniūnija / 22
5. **Dungeriukai**, Upynos seniūnija / 23
6. **Gedminiškė**, I, Kaltinėnų seniūnija / 25
7. **Gedminiškė**, II, Kaltinėnų seniūnija / 27
8. **Gegužės**, Upynos seniūnija / 29
9. **Gūvainiai**, Šilalės seniūnija / 33
10. **Indija**, Šilalės seniūnija / 34
11. **Jaunodava**, Palentinio seniūnija / 38
12. **Kalvaliai**, Upynos seniūnija / 40
13. **Kazokai**, Upynos seniūnija / 42
14. **Kreiviai**, Šilalės seniūnija / 44
15. **Kunigiškiai**, Pajūrio seniūnija / 46
16. **Leviškiai**, Šilalės seniūnija / 48
17. **Medvėgalis**, Laukuvos seniūnija / 50
18. **Padievačius**, Kvėdarnos seniūnija / 56
19. **Padievytis**, Laukuvos seniūnija / 60
20. **Pagrybis**, Kaltinėnų seniūnija / 63
21. **Pakisys**, Pajūrio seniūnija / 66
22. **Pavėžis**, Kvėdarnos seniūnija / 68
23. **Pilės**, Kaltinėnų seniūnija / 70
24. **Prienai**, Upynos seniūnija / 74
25. **Rubaičiai**, Šilalės seniūnija / 77
26. **Rubinavas**, Šilalės seniūnija / 79
27. **Simėnai**, Upynos seniūnija / 82
28. **Treigiai**, Laukuvos seniūnija / 85
29. **Vaičiai**, Šilalės seniūnija / 88
30. **Vedriai**, Upynos seniūnija / 90
31. **Vilkų Laukas**, I, Pajūrio seniūnija / 94
32. **Vilkų Laukas**, II, Pajūrio seniūnija / 98

Zenonas Baubonis, Gintautas Zabiela

ŠILALĖS KRAŠTO PILIAKALNIŲ ATLASAS

ŠILALĖS
KRAŠTIEČIŲ
DRAUGIJA

Zenonas Baubonis, Gintautas Zabiela

Ši knyga nebūtų pasirodžiusi be Šilalės kraštiečių draugijos narių
ir jos pirmininko Antano Lingio noro pagarsinti rajono
piliakalnius ir rūpesčio ieškant jai finansinės paramos.
Autoriai jiems dékingi už suteiktą galimybę paskelbtį pačius
naujausius duomenis apie Šilalės rajono piliakalnius.

ŠILALĖS KRAŠTO PILIAKALNIŲ ATLASAS

Šilalės kraštas. T. VIII

Vilnius, 2006

Šilalės rajono piliakalniai

Pagrindinis remėjas:

AB „Lietuvos geležinkelai“
generalinis direktorius Jonas Biržiškis

Remėja:

Žemaičių kultūros draugijos Vilniaus skyrius
pirmininkė Dalia Dirglienė

Lietuvos kraštotojros draugija
pirmininkas Aleksandras Šidlauskas

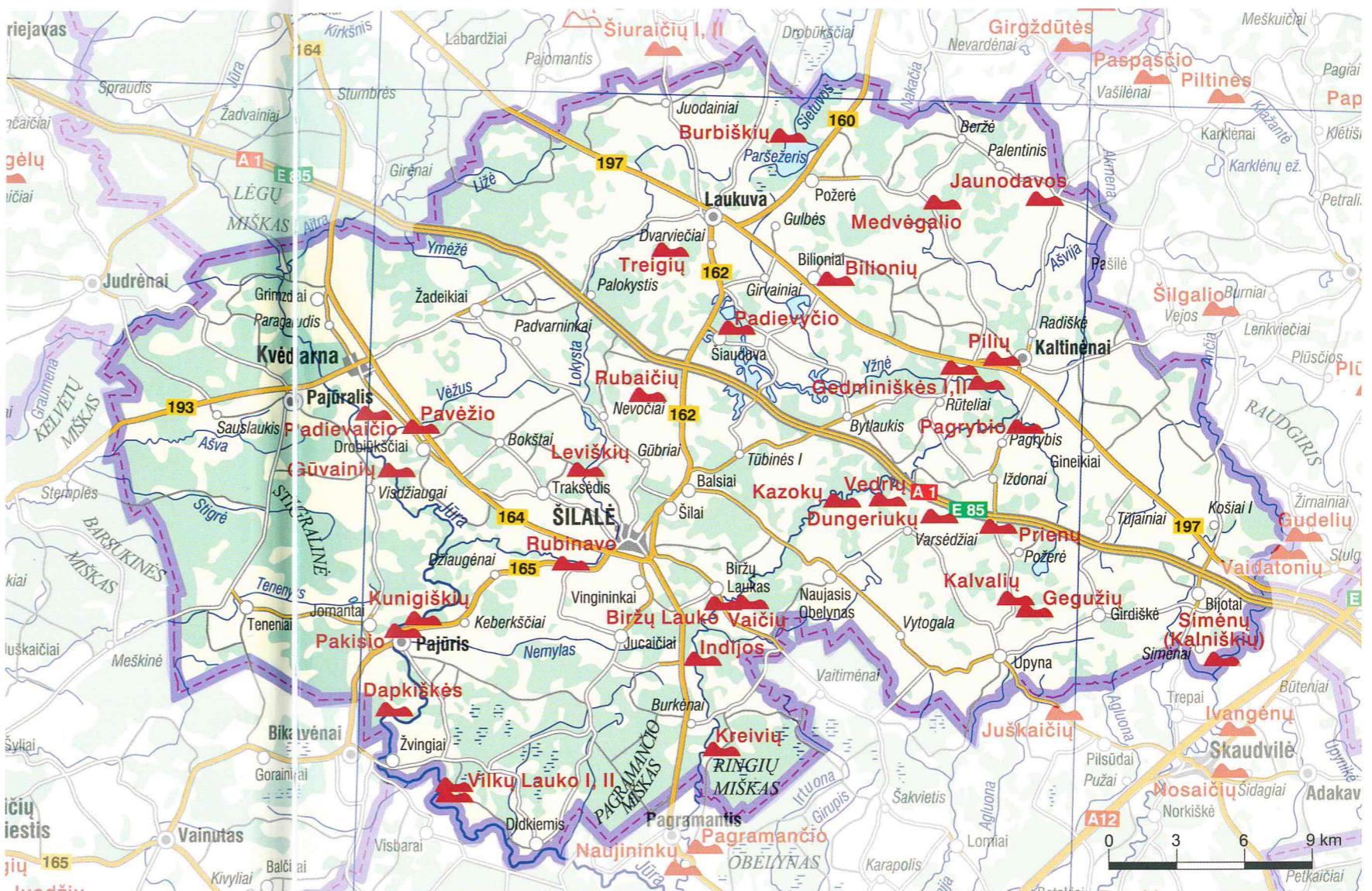
Lietuvos turizmo fondas
pirmininkas Jonas Ignatonis

Žemėlapius sudarė:

 Leidykla BRIEDIS, 2004 m.,
Parodų g. 4, LT-04133 Vilnius,
tel. 2706694, faks. 2706627,
el.p. info@briedis.lt, www.briedis.lt
Topografinė informacija: Lietuvos kosminio vaizdo žemėlapio
M 1 : 50 000 vektorinių duomenų bazė LTDBK50000-V
© Nacionalinė žemės taryba prie ŽŪM, 1996-1999

Dizainas ir maketas Aida Janonytė
Kalbos redaktorė Ieva Puluikiene
Santrauką vertė Inga Baranauskienė

© Šilalės kraštiečių draugija
© Zenonas Baubonis
© Gintautas Zabiela

Šilalės rajonas gali didžiuotis piliakalnių gausa. Jų čia daugiausia visoje Žemaitijoje – net 32. Tarp jų ir vienas garsiausių žemaičių ir Lietuvos piliakalnių – Medvėgalis. Tačiau piliakalnių skaičius dar nelemia jų pažinimo gilumo. Šilalės rajono piliakalniams iki šiol savotiškai nepasisekė, kaip ir nemažai Žemaitijos piliakalnių dailai. Jie tebéra labai menkai pažįstami ir archeologų beveik netyrinėti. Geriau žinoma šiuose piliakalnuose stovėjusių pilių istorija, nors ir ji dėl viduramžių rašytinių šaltinių stigiaus lieka labai fragmentiška, neišsami ir nepilna. Istorikai vis dar nesutaria ir dėl vienos kitos rašytiniuose šaltiniuose minimos pilies, tapatinamos su išlikusiais piliakalniais, pavadinimo. Žodžiu, būsimoms tyrinėtojų kartoms Šilalės rajono žemėje dar tikrai nepritrūks darbo. Tuo tarpu dabartinė karta irgi nori žinoti, kas buvo tėvų ir protėvių žemėje prieš kelis šimtus ar net tūkstančius metų, kokios čia vyko kovos, kodėl upių pakrantės vietomis tiesiog nusėtos senaisiais įtvirtinimais, kurie šiandien žinomi piliakalnių vardu.

Seniausių rajono piliakalnių istoriją dar gaubia nežinia. Šiandien mes galime teigti, kad Žemaitijos piliakalniai praėjo tokį pat ilgą ir sudėtingą raidos kelią kaip ir visos Lietuvos piliakalniai¹. Ankstyviausi Šiaurės vakarų Žemaitijos piliakalniai pagal jų archeologinių tyrinėjimų duomenis datuojami I tūkst. pr. Kr. antraja puse. Tačiau tokią tyrinėtų piliakalnių Šilalės krašte nėra. Tik pagal jų išlikusią išorinę formą galima spėti, kad ir čia ankstyviausi piliakalniai yra maždaug iš to paties laikotarpio. Kaip jie tuomet galėjo atrodyti, dalinai parodo išlikę apardytas Leviškių piliakalnis. Ankstyvųjų piliakalnių būta ir daugiau, tačiau įrodymai neretai slepiasi po vėlesnių laikų kultūriniais sluoksniais ir įtvirtinimais, pakeitusiais piliakalnių išvaizdą. Toks piliakalnis, matyt, buvo ir Bilionys, šalia kurio rastas bronzinis įmovinis ietigalis (1 pav.), datuojamas 700–550 m. pr. Kr.² Dalis tokų piliakalnių jau gali būti gamtos ir žmonių neatpažįstamai pakeisti, virtę paprasčiausiomis kalvomis ar net visiškai sunaikinti. Tokios yra Pilalės – nedidelės kalvelės upių slėniuose, šiandien neturinčios piliakalnių bruozų ir jais nelaikomas. Kartais jose norima matyti ankstyvųjų piliakalnių liekanas³, nors dėl jų paskirties moksлинinkai iki šiol vieningos nuomonės neturi. Šilalės rajone Pilalių nėra labai daug, tačiau iki šiol jos nesuskaičiuotos ir šioje knygoje neaprašomos.

¹ Apie jų raidą žr. Zabiela G. Piliakalniai – seniausi Lietuvos gynybiniai įtvirtinimai // Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. I, p. 13–20.

² Grigalavičienė E. Žalvario amžiaus paminklai ir radiniai // Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1974. T. I, p. 213. Nr. 15.

³ Daugudis V. I tūkstantmečio pr. m. e. Šiaurės Žemaitijos piliakalniai (1. Būdingesnieji piliakalnių bruozai ir jų įtvirtinimai) // Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai. A serija. Vilnius, 1986. T. 2(95), p. 33–34.

1 pav.

Bronzinis ietigalis iš
Bilionų (Lietuvos TSR
archeologijos atlasas.
Vilnius, 1974. T. I,
p. 209 pav. 19:6)

Nieko konkretesnio negalima pasakyti ir apie I tūkstantmečio Šilalės rajono piliakalnus. Priežastis ta pati – nėra archeologinių tyrinėjimų. Šio laiko regiono istoriją atskleidžia tik gausūs gana plačiai kasinėti senkapiai, kurie rodo čia buvus kultūros testiminiu maždaug nuo IV a.⁴ iki istorinių laikų, kai žinome čia gyvenus žemaičių gentį. Šiame laikotarpyje kai kurių piliakalnių papédėse atsiranda gyvenvietės. Iš jų turime atsitiktinių radinių – daugiausia grublėtos (nelygiu paviršiumi, suformuoti speciai liai ant lipdyto indo drebiant skystą molį) keramikos šukų (Bilionui, Medvėgalio, Padievačio, Vedrių piliakalnių papédžių gyvenvietės). Ši keramika buvo naudota gana ilgai – nuo I tūkstantmečio vidurio⁵ iki II tūkstantmečio pradžios⁶, tad senųjų gyvenviečių ir prie jų buvusių piliakalnių datavimas pagal ją nėra tikslus. Tik paskutinių metų Medvėgalio ir Vedrių piliakalnių papédžių gyvenviečių tyrinėjimai (2 pav.) kiek daugiau atskleidė jų istoriją, nors dėl tyrinėjamų vietų specifikos ir apimčių surastą medžiagą kol kas sunku interpretuoti. Medvėgalio piliakalnio papédėse buvo tiriami tik žvalgomieji 1–2 m² dydžio šurfai, kurių dalyje buvo aptiktas kultūrinis sluoksnis. Jis storius (iki 1,5 m) šiaurinėje ir pietinėje piliakalnio papédėse ir rodo čia buvus ilgalaike gyvenvietę, išlikusią maždaug I tūkstantmečio viduryje. Vedrių piliakalnio pietinėje papédėje senosios gyvenvietės liekanos menkesnės ir kiek vėlesnės, datuojamos greičiausiai VIII–IX a. Žmonėms gyventi čia buvo siaura ir nelabai patogu, nes vieta išterpusi tarp Akmenyno upelio ir paties piliakalnio. Vėliau gyvenvietės vieta buvo užpiltta storu kultūriniu sluoksniu, greičiausiai nukastu čia nuo rekonstruojamo piliakalnio aikštės.

Kaip jau minėta, Šilalės rajone geriausiai pažįstami vėlyviausi piliakalniai, datuojami XIII–XIV a. Tai jau karų su kryžiuočiais epocha. Regione ji skiriama į du periodus.

Pirmasis Ordino mėginimų pajungti Žemaitiją laikotarpis truko iki 1260 m. Durbės mūšio, kai palyginus lengvai užvaldė kuršius ir prūsus dalį, kryžiuočiai stengėsi nepaleisti strateginės iniciatyvos ir ištvirtinti Žemaitijoje. Tuo tikslu Karšuvos žemėje, ant švento Jurgio kalno, 1259 metais bendromis abiejų Ordino šakų (prūsiškosios ir livoniškosios) pastangomis buvo pastatyta Georgenburgo pilis, kurioje palikta įgula. Kryžiuočių pilis čia išstovėjo neilgai, nes po Durbės mūšio buvo žemaičių blokuota, ir išbadėjusi jos įgula veikiai pasitraukė į Klaipėdą. Iki šiol Georgenburgas buvo siejamas su dabartinio Jurbarko piliakalniu ar visai šalia jo

⁴ Vaikunskienė L. Žvilių kapinynas // Lietuvos archeologija. Vilnius, 1999. T. 17, p. 206–208.

⁵ Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 24–25.

⁶ Zabiela G. Piliakalnių likimas Lietuvos valstybės susidarymo išvakarėse // Lituanistica. Vilnius, 1991. Nr. 4, p. 23.

esančia Kalnėnų piliaviete⁷. Kaip parodė paskutiniai tyrinėjimai, čia stovėjo visai kitos pilys: Jurbarko piliakalnyje – lietuvių Kolainiai⁸, Kalnėnų piliavietėje – 1343 m. kryžiuočių pastatyta Georgenburgo pilis⁹ (taip buvo vadinamos kelios kryžiuočių pilys, įvairiu laiku stovėjusios skirtingose vietose). Iš Eiliuotosios Livonijos kronikos žinoma, kad lietuvių kariuomenė „išmoningai priešais krikščionių pilį savają pasistatė“¹⁰. Ši pilis, kurios pavadinimas neįšliko, stovėjo taip arti Georgenburgo, kad abi pusės net ietimis svaidėsi. Ir nors šis svaidymasis ietimis gali būti tik graži poetinė metafora, 1259 m. pastatyto Georgenburgo reikia ieškoti Karšuvoje, ant kalno esančiame piliakalnyje, šalia kurio yra išlikę kitas panašaus laiko piliakalnis. Vilkų Lauko piliakalniai šią situaciją labai gerai atitinka. Pagal jų tarpusavio išsidėstymą Georgenburgą reikia lokalizuoti Kuplės piliakalnyje.

Antrasis, gerokai smarkesnis ir grėsmingesnis Žemaitijos nukariavimo etapas prasidėjo XIII a. pabaigoje. Prūsių ir Livoniją užvaldės Vokiečių ordinai per Žemaitiją siekė sujungti savo valdas, tad jis tapo nuolatinį niokojamą žygių arena. Dabartiname Šilalės rajone gyvenusiems žmonėms tuo metu grėsė Ordino prūsiškoji šaka. Jos kariai šias teritorijas pasiekdavo nuo XIV a. pradžios. Pirmoji su kryžiuočiais susidūrė pietinėje regiono dalyje esančiame Pagraudės valsčiuje stovėjusi Gedimino¹¹ pilis. 1305 m. žiemą Kionigsbergo komtūras Eberhardas pusę dienos stovėjo priešais pilį, bet puli jos nesiryžo. Ši pilis, kitaip negu visos kitos, žinoma jos valdytojo vardu ir siejama su 1316 m. didžiuoju kunigaikščiu tapusiu Gediminu, kuris tuo laiku buvo Lietuvos submonarchs¹². 1986 m. A. Nikžentaitis, remdamasis Pagraudės – Paragaudžio vietovardžiais ir archeologijos paminklų paplitimu, Gedimino pilį lokalizavo Kvėdarnos apylinkėje¹³, kurioje stambiausias piliakalnis yra Padievačio kaime. Ši lokalizacija po poros metų buvo patvirtinta netiesioginiai istoriniai duomenimis¹⁴. Nors šia Gedimino pilies vieta kai kurie istorikai abejoja iki šiol¹⁵, svaresių argumentų ją atmesti arba šios pilies vietas ieškoti kitur¹⁶ šiandien nėra.

⁷ Plačiau apie tai žr. Baliulis A. Jurbarko praeitis istoriniuose dokumentuose // Jurbarkas. Vilnius, 1996, p. 27–29.

⁸ Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 65.

⁹ Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. I, p. 222.

¹⁰ Eiliuotoji Livonijos kronika // Mindaugo knyga. Vilnius, 2005, p. 276.

¹¹ Šaltiniuose nurodomas pavadinimas *Jedemine, Gedeminnenhūse, Gedemini, Gedeminnen, Gedemin, Gedeminnenburg* – žr. Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 81.

¹² Nikžentaitis A. Gediminas. Vilnius, 1989, p. 16–19.

¹³ Nikžentaitis A. Rašytiniai šaltiniai apie lietuvių pilų sistemą XIII a. pabaigoje – XIV a. pradžioje // Lietuvos TSR Mokslo akademijos darbai. A serija. Vilnius, 1986. T. 3(96), p. 51–52.

¹⁴ Gudavičius E. Gedimino pilies (Žemaitijoje), Pagraudės sritis ir Paragaudžio vietovės problematika (3. Pagraudės sritis ir Gedimino pilis Petro Dusburgiečio kronikos duomenimis) // Lietuvos TSR Mokslo akademijos darbai. A serija. Vilnius, 1988. T. 1(102), p. 61–63.

¹⁵ Misius K. Kvėdarnos apylinkių administracinė prilausomybė ir žemėvalda iki 1861 metų // Kvėdarna. Vilnius, 2004, p. 87–88.

¹⁶ R. Batūra ją mano buvus Vilkų Lauko piliakalniuose – žr. Batūra R. Paaiškinimai // Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 421.

Veikiai kryžiuočiai pasiekė ir Pūtvės¹⁷ pilį, kurios papilys 1307 m. buvo sudegintas net du kartus. Po kiek laiko padedant išdavikui pilis buvo užimta ir sudeginta, bet vėliau atstatyta. Pūtvės pilies anksčiau buvo ieškoma kitur (Pūtvės kaime esančioje Pilalėje arba Kreivių piliakalnyje). Indijos piliakalnių kaip realiausią Pūtvės pilies vietą 1985 m. nurodė R. Batūra¹⁸. Tokiam tapatinimui neprieštarauja nei turimi istoriniai duomenys, nei esama labai fragmentiška archeologinė medžiaga. 1998 m. piliakalnio žvalgymų metu buvo nustatyta, kad išlikusi piliakalnio viršutinė dalis (pylimas?) supilta per du kartus. Anksčiau viršutiniame sluoksnyje aptikta stambi (82 cm pločio, 60 cm gylio) stulpavietė su sudegusio stulpo likučiais – pilies įtvirtinimų liekana. Apatinį sluoksnį nuo viršutinio skyrė 4–7 cm storio anglų ir pelenų sluoksnis, o apačioje virš jų žemio buvo kitas anglų ir pelenų sluoksnis¹⁹. Viduriinis pilies gaisro sluoksnis gali būti tapatinamas su 1308 m. pilies sudeginimu.

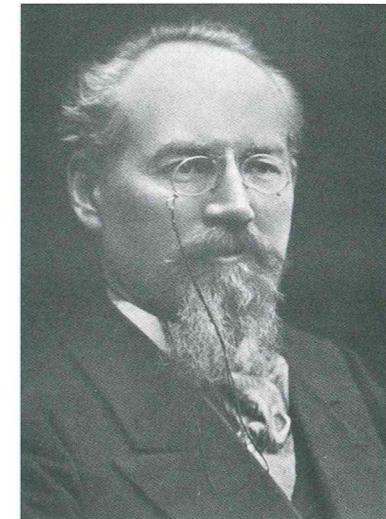
Kryžiuočių žygį į dabartinį Šilalės rajono regioną kulminacinis momentas buvo 1329 m. žygis, perskrodęs visą pietinę Žemaitijos dalį iki pat vienos svarbiausių krašto pilii – Medvėgalio. Pastarojo gynėjai buvo priversti pasiduoti. Šio žygio metu buvo užimtos dar 4 pilys: dvi (Gedimino pilis ir Xedeyctain) žygiuojant pirmyn ir dvi (Gegužė ir Aukaimis (ši pilis stovėjo Batakių (Tauragės raj.) piliakalnyje) – atgal. Xedeyctain pilį T. Baranauskas tapatina su Padievyčio piliakalniu ir mano, kad tai yra iškreiptas Šiauduvos pavadinimas²⁰. Jeigu taip buvo iš tiesų, Šiauduvos pilis turėjo stovėti ne didžiuliame, tačiau matomesniu išorinių įtvirtinimų neturinčiame Padievyčio piliakalnyje, o truputį atokiau nuo Šiauduvos nutolusiai Rubaičių piliakalnyje.

Po Medvėgalio kapituliacijos ir jos gynėjų trumpalaikio krikšto (vėliau jie nuo krikščionybės atsimetė) dabartinio Šilalės rajono ribose esančiuose piliakalnuose stovėjusios pilys dingsta iš istorikų akiračio. XIV a. pabaigoje minimos tik pavienės piliavietės. 1384 ir 1395 m. nurodoma Paršpilio pilis vieta. Ši pilis bus stovėjusi Burbiškių piliakalnyje²¹. V. Almonaitis 1385–1395 m. minimą Genioto dvarą (kiemą) lokalizuoja nedidelius įtvirtinimus turinčiame Pavėžio piliakalnyje²². Tai bus bene paskutinis Šilalės krašto piliakalnio paminėjimas, parodantis pilies įtvirtinimų perėjimą prie dvaro įtvirtinimų.

Vėlesnes epochas mena tik medinių pilii vietas nurodantys piliakalniai, apipinti gausybe padavimų. Šilalės krašte jų itin daug. Apie retą kurį piliakalnį pasakojama net 30 padavimų (Rubinavas). Padavimai rodo, kad žmonės visais laikais domėjos išskirtinėmis žmogaus rankų padailintomis kalvomis, vadinančiomis piliakalniais, tačiau nežinodami, kas jose ir kada buvo, bandė tai aiškinti savaip, į

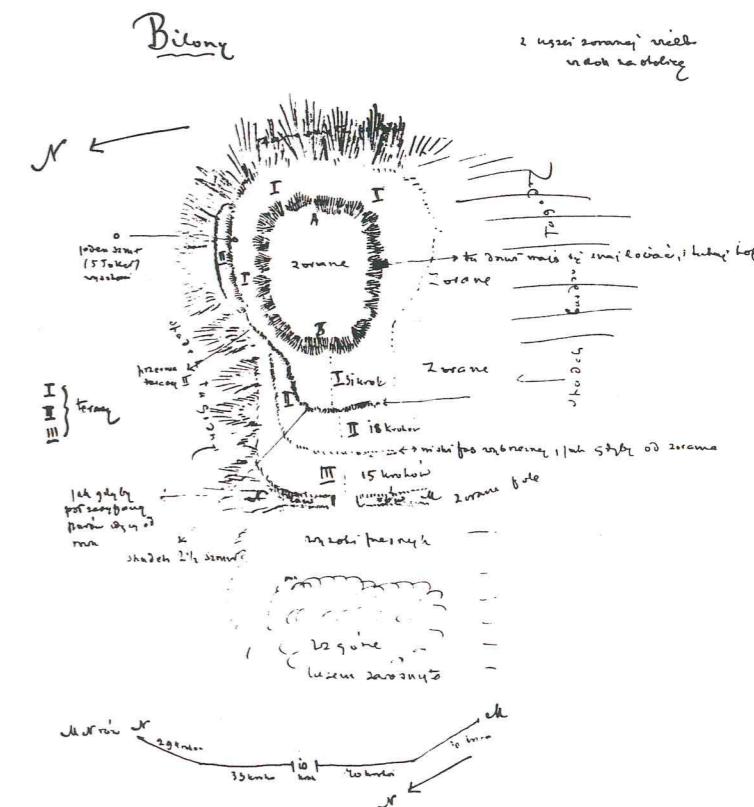
padavimus įpindami tiek istorinę tradiciją, tiek savo laikotarpio realijas, tiek ir gryną fantaziją. Iš kartos į kartą žodžiu perduodamų pasakojimų daugėjo, jie varijavo tarpusavyje, atsirasdavo nauji ir užsimiršdavo senesni. Padavimai apie Šilalės rajono piliakalnius nėra specialiai tyrinėti, tad jų teikiama informacija lieka už šio leidinio puslapį²³.

Mokslinis Šilalės rajono piliakalnių pažinimas prasidėjo tik XX a. pradžioje, nors paskirę jo tyrimų yra ir iš XIX a.²⁴ Jo pradininkas yra lenkų sociologas, etnologas, antropologas bei ekonomistas Liudvikas Kšivickis (1859–1941) (3 pav.). 1890 m. jis apsilankė Zubovų dvare Bubiuose (dabar Šiaulių rajonas), susidomėjo šalia esančiu Bubių piliakalniu ir nuo to laiko iki 1908 m. jis kas vasarą juos lankydavo rinkdamas įvairią informaciją²⁵. Dabariniame Šilalės rajone jis žvalgė 20 piliakalnių (4 pav.). Paskutiniame dešimtmetyje prieš Pirmąjį pasaulinį karą, nutraukus L. Kšivickio archeologines paieškas, jis piliakalnius ir kasinėjo, tačiau dabartinio Šilalės rajono ribose dviejuose griūvantiniuose piliakalnuose vykdyti tik smulkūs žvalgomieji tyrinėjimai. Padievo piliakalnyje aptiki net 5 skirtinių sluoksniai, buvę iki 155 cm gylio, dalyje jų rasta molio tinko ir degesių²⁶. Vedrių piliakalnyje buvo kasama per 4 m (neaišku – į plotį ar gyli) ir nuolat aptinkama pelenų, anglų, deginto molio radiniai neap-

3 pav.
Liudvikas Kšivickis

4 pav.
Liudviko Kšivickio padaryti
Bilionių piliakalnio apmatavimai
(Vytauto Didžiojo karo muziejus,
byla Nr. 469)

¹⁷ Šaltiniuose nurodomas pavadinimas Putenicka, Puthenicen, Puteniken, Putenkin, Putenicken – žr. Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 89.

¹⁸ Batūra R. Paaškinimai // Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 421.

¹⁹ Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 472.

²⁰ Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 59, 61.

²¹ Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 38–39.

²² Almonaitis V. Medininkų krašto pietinė dalis kryžiuočių karo kelių aprašymų duomenimis // Vilniaus dailės akademijos darbai. Dailė. Vilnius, 2004. T. 34: Kultūrinio landšafto raida žemaičių aukštumoje, p. 169.

²³ Atskirą knygą apie rajono piliakalnių padavimus rengia šilališkis Kazys Juknius.

²⁴ Kulikauskas P., Zabiela G. Lietuvos archeologijos istorija (iki 1945 m.). Vilnius, 1999, p. 24, 94.

²⁵ Zabiela G. Žemaitijos piliakalnių tyrinėtojas Liudvikas Kšivickis // Žemaičių praeitis. Vilnius, 1990. T. 1, p. 23.

²⁶ Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas – Marijampolė, 1928, p. 87.

²⁷ Ten pat, p. 88.

tikta, tad šie smulkūs tyrinėjimai parodė tik tai, kad šie piliakalniai turėtų sudėtingą sluoksnių struktūrą ir, matyt, tokią pat istoriją.

Po L. Kšivickio Šilalės krašto piliakalniais naujai buvo susidomėta tik po 50 metų. 1961 ir 1964 m. didumą jų žvalgė ir apraše Lietuvos istorijos instituto ekspedicija. Šais duomenimis buvo remiamasi iki pat paskutinio laiko²⁸. Atnaujinti duomenys apie rajono piliakalnus paskelbti 2005 m.²⁹ Tais pačiais metais pradėti ir platesni jų aplinkos tyrinėjimai – pradžioje Vedrių piliakalnio papėdės gyvenvietėje, 2006 m. – ir aplink Medvėgalį.

Trumpa Šilalės rajono piliakalnių pažinimo apžvalga būtų neįšamai nepaminėjus dar poros aspektų. Pirmasis yra žymaus šilališkio kraštotoyrininko Vlado Statkevičiaus (1911–1999) nuveikti darbai. Nors jis archeologijos mokslui daugiausia nusipelnė kaip daugybės geležies amžiaus senkapių atradėjas, V. Statkevičius taip pat lankė piliakalnus, rinko apie juos medžiagą (ypač legendas), rūpinosi jų apsauga. Taip jau yra, kad dauguma rajono piliakalnių yra sraunių upių krantuose. Jų šlaitai veikiami vandens srovių griūva ir todėl iš kai kurių piliakalnių telikę tik liekanos. XX a. paskutiniame dešimtmetyje pabandyta stabilizuoti dviejų labiausia griūvančių piliakalnių (Indijos ir Vedrių) erozijas, tačiau Akmena savo kėslų taip lengvai neatsisako. Jūra tebeplauna Padievaicių ir Dapkiškės piliakalnus. Ant dažno piliakalnio subuoję medžiai užmaskuoja tokias erozijas, neleisdami sustabdyti piliakalnus žudančių procesų pačioje pradžioje.

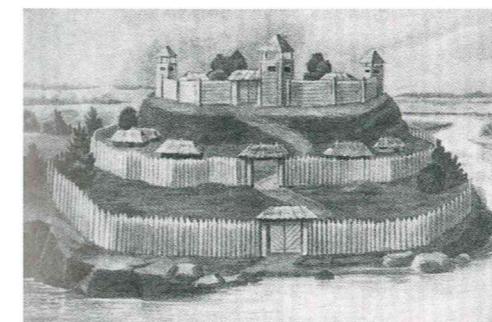
Gausūs Šilalės krašto piliakalniai šiandien yra neatsiejama regiono ir krašto bendro kultūros ir gamtos paveldo dalis. Juose stovėjusios medinės pilys vienos iš pirmųjų XIV a. pradžioje pastojo kelių kryžiuočiams, norejusiems žemaičiams „išiūlyti“ prūsus likimą. Piliakalnių kalvų siluetai yra neatskiriamą rajono kraštovaizdžio dalis. Tad gerbkime ir saugokime juos.

Gintautas Zabiela

²⁸ Michelbertas M. Seniausia Kvėdarnos praeitis // Kvėdarna. Vilnius, 2004, p. 53–54; Šimėnas V. Archeologinė Laukuvo apylinkių praeitis // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 117–124.

²⁹ Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 458–513.

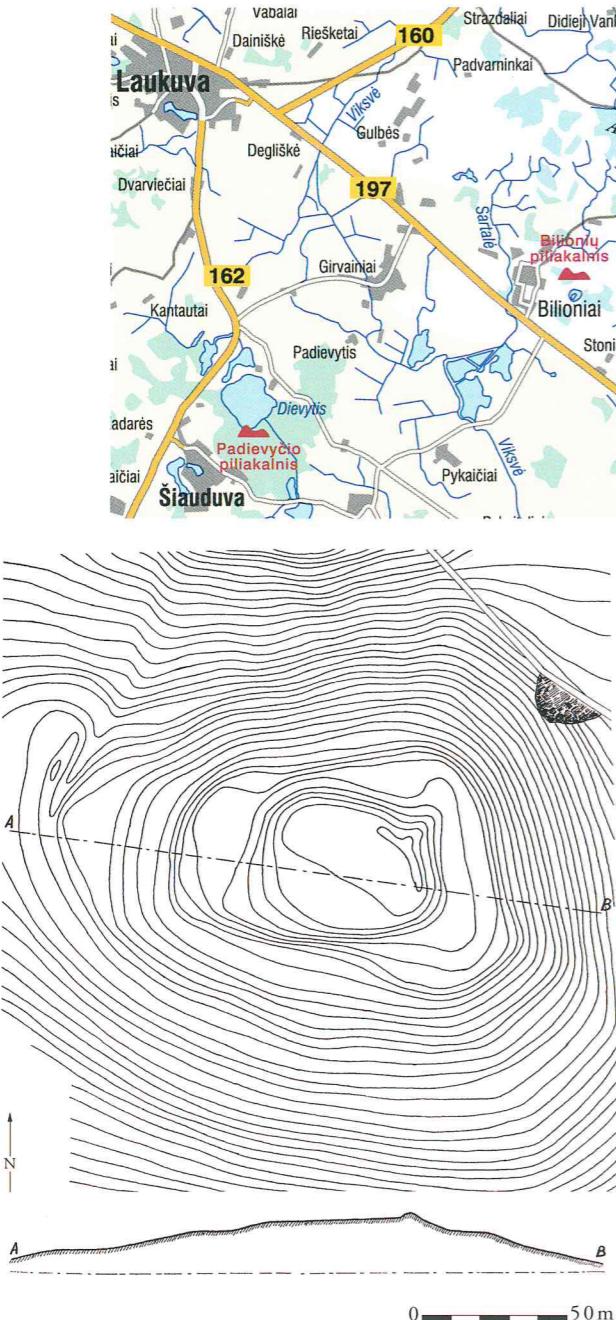
Bilionų seniūnija (N55°35'49.1"; E22°19'17.2")

Bilionų piliakalnis
iš oro (pietvakarių pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Pilies Bilionų piliakalnyje
rekonstrukcija. Tarasenka P.
Lietuvos piliakalniai.
Vilnius, 1956, p. 60

Bilionų piliakalnis
iš pietvakarių pusės
1964 m. Lietuvos istorijos
instituto Rankraštynas,
inv. Nr. 11645

Piliakalnis, vadinamas Šventkalniu ar Švedkalniu, įrengtas atskiroje didelėje kalvoje. 57x37 m dydžio aikštėlė ovali, pailga šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi. Ji buvo įtvirtinta net 5 įtvirtinimų linijomis, kurių teišliko nežymios liekanos. Aikštėlė pakraščiuose buvusi apjuosta dabar nuskleistu pylimu (jos kraštai iškilę iki 1 m). 4–5 m aukščio šlaitai žemiau aikštėlės pastatinti, leidžiasi į terasą, kuri šiaurinėje dalyje yra 11 m, rytinėje – 17 m pločio. Šiaurės vakariniamė šlaite, 3 m žemiau šios terasos yra 8 m pločio antra terasa (XX a. pradžioje dar buvo matoma ir kituose šlaituose), 3 m žemiau jos – 16 m pločio trečia terasa. Jos 3 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi į 5 m pločio, 1,5 m gylio griovį, už kurio supiltas 8 m pločio pylimas 1 m aukščio išoriniu šlaitu. Šlaitai statūs, 20–25 m aukščio. Piliakalnis labai apardytas ariant, dirvonuoja, šiaurinis šlaitas apaugęs lapuočiais. Apie piliakalnį žinoma 19 padavimų.

Pietinėje papédėje, 1 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta grublėtos keramikos (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Šiaurės rytinėje papédėje 1938 m. kasant rūsi rastas 10,7 cm ilgio įmovinis bronzinis ietigalis, datuojamas 700–550 m. pr. Kr. (dabartinė saugojimo vieta nežinoma).

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Tai vienas gražesnių rajono piliakalnių, primeinantis laiptuotą piramidę. Ji puikiai atsiveria nuo senojo Žemaičių plento. Piliakalnis pasiekiamas iš Kaltinėnų–Laukuvos plento Bilionyse pasukus į dešinę (šiaurę), už 650 m lauko keliuku į dešinę (rytus) pavažiavus 700 m (yra kairėje).

Bilionių piliakalnio planas. Kultūros paveldo centro archyvas F. 15. A. 1. Nr. 49

Lit.: Krzywicki L. Žmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 17, 27, 39, 42, 45, 50–52, 54; Кржицкий Л. Жмудские пилькальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 89, 97, 107–109, 112–113, 116; Кшивицкий Л. Жемайтийский городище. Каunas, Marijampolė, 1928, p. 17, 27, 40, 43, 45, 51–53, 55; Мūsų piliakalniai // Тautininkų balsas. 1928. Nr. 44, p. 3; Pradėjo naikinti piliakalnus // Lietuvos aidas. 1932 12 27, p. 6; Грацина П. Laukuvos istoriniai paminklai // Lietuvos aidas. 1938 10 26. Nr. 486, p. 10; J. E-čius. Alka. Laukuvos istorinės vietovės // Vakarai (Klaipėda). 1938 12 30, p. 4; Vilainis A. Laukuvos apylinkėse // Ateitis. 1943 09 01. Nr. 202, p. 3; Bilionys // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1954. T. II, p. 512; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; 07 21. Nr. 86(216), p. 4; Bilionys // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1966. T. 1, p. 228; Vasiliauskas P. Bilionių piliakalnis // Mūsų gamta. 1966. Nr. 9, p. 27; Statkevičius V. Žilų padavimų takais // Artojas (Šilalė). 1973 10 04. Nr. 117(2726), p. 3; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 41 (Nr. 89); Bilionių piliakalnis // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1977. T. 2, p. 145; Masteikienė I. Bilionių piliakalnis // Artojas (Šilalė). 1978 06 22, p. 4; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 283; Masiulinskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Daugudis V. Bilionių piliakalnis // Gimtinė. 1996. Nr. 2, p. 3; Statkevičius V. Bilionys // Šilalės artojas. 1996 11 05. Nr. 85(5368), p. 5; Ponias Indijonas, milžinas Skuburas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Daugudis V. Bilionių piliakalnis // Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius, 2003. T. II, p. 186; Šimėnas V. Archeologinė Laukuvos apylinkių praeitis // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 121–122; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 460–461.

Bilionių piliakalnis
iš pietvakarių pusės.
2004 05 09.
G. Zabielaus nuotr.

Biržų Laukas

Šilalės seniūnija (N55°27'57.1"; E22°14'45.3")

Biržų Lauko piliakalnis
iš šiaurės rytų pusės.
2006 03 26.
Z. Baubonio nuotr.

Biržų Lauko piliakalnis
iš pietvakarių pusės 1961 m.
Lietuvos istorijos instituto
Rankraštynas,
inv. Nr. 1642

Piliakalnis, vadinamas Pilale, įrengtas atskiroje kalvoje Akmenos slėnyje. Aikštelė ovali, pailga šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi, 20x8 m dydžio. 4 m žemiau aikštelės, vakariniame ir pietiniame šlaituose yra 10 m pločio terasa. Šlaitai 10 m aukščio, vidutinio statumo. Piliakalnio šiaurinė ir rytinė pusės nuplautos Akmenos, aikštelėje iškasinėtos duobės. Piliakalnis apaugęs lapuočiais. Apie piliakalnį žinomi 26 padavimai.

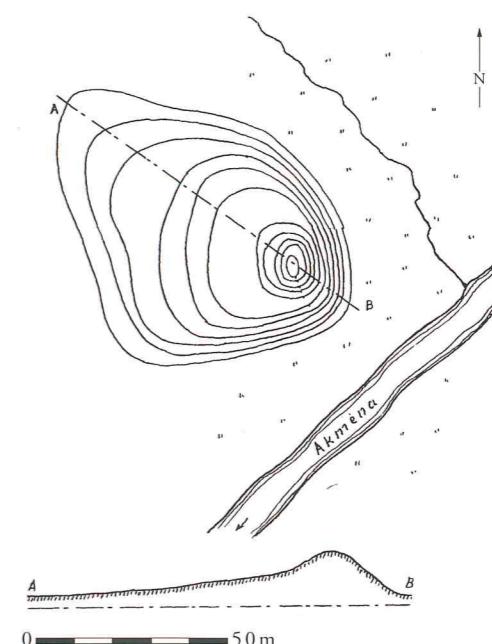
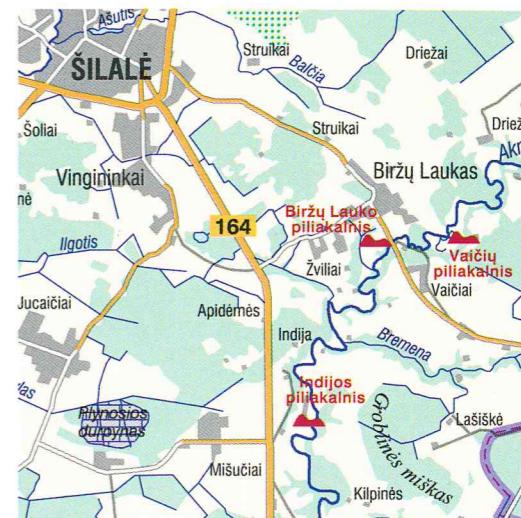
300 m į vakarus yra III–XII a. Žvilių senkapis (tyrinėtas 1968, 1983–1989 m.).

Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Likusi nedidelė piliakalnio dalis, paskendusi tarp medžių Akmenos slėnyje. Jis pasiekiamas Šilalės–Vaitimėnų keliu nusileidus į Akmenos slėnį, jo pradžioje pasukus į dešinę (pietvakarius) ir paėjus 200 m (apaugusi kalva pievoje).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 145; Krzywicki L. W poszukiwaniu grodu Mendoga // Przegląd historyczny. Warszawa, 1909. T. VIII. Z. 1, p. 38; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Biržų Laukas // Lietvių enciklopedija. Boston, 1954. T. III, p. 30; Biržų Laukas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1966. T. 1, p. 240; Statkevičius V. Kviečia Akmeną // Artojas (Šilalė). 1973 06 07, p. 3; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 41. Nr. 91; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 278; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Ponias Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 462–463.

Biržų Lauko piliakalnio planas. Mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius F. 235–40

Burbiškiai

Laukuvos seniūnija (N55°39'08.1"; E22°16'45.7")

Burbiškių piliakalnis
iš oro (šiaurės pusės).
2005 09 24.
G. Zabielas nuotr.

Burbiškių piliakalnis
iš pietų pusės XX a.
pradžioje.
L. Kšivickio nuotr.
Vytauto Didžiojo
karo muziejus,
inv. Nr. 2070

Burbiškių piliakalnio
papilys iš šiaurės vakarų
pusės 1964 m. Lietuvos
istorijos instituto
Rankraštynas,
inv. Nr. 16550

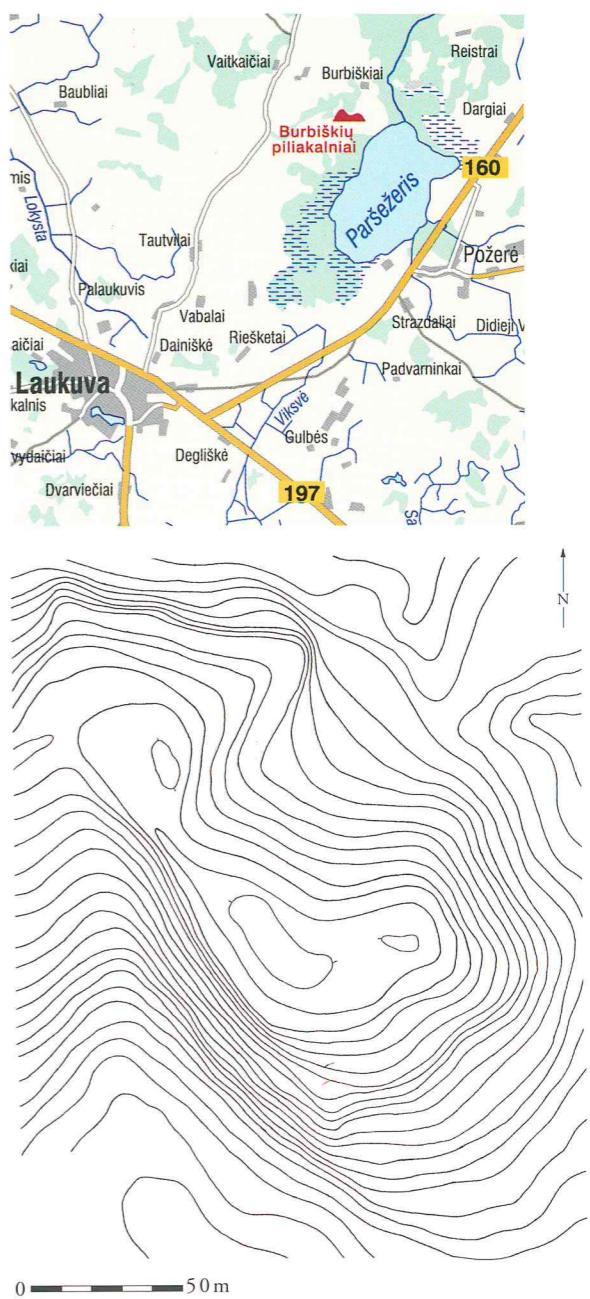
Piliakalnis, vadinamas Pilies kalnu, įrengtas aukštumos kyšulyje. Aikštėlė keturkampė, pailga rytų – vakarų kryptimi, 45x40 m dydžio. Joje buvo aptinkama akmeninių ir geležinių kirvių bei kitų radinių (neišliko). Aikštėlės vakarinėje pusėje supiltas 0,5 m aukščio, 10 m pločio pylimas, kurio išorinėje (vakarinėje) pusėje yra 30 m ilgio rytų – vakarų kryptimi, 40 m pločio aukštumos dalis, iškilusi per 2 m – galbūt priešpilis. Jos 2 m aukščio šiaurės vakarinis šlaitas leidžiasi į 20 m pločio terasą, kurios šiaurės vakarinis 2 m aukščio šlaitas vėl leidžiasi į kitą 6 m pločio terasą 2 m aukščio išoriniu šlaitu. Piliakalnio šlaitai statūs, 15–20 m aukščio. Apie piliakalnį žinomi 5 padavimai.

Į pietryčius nuo piliakalnio yra papilys, vadintas Parškalniu. Jis įrengtas atskiroje didelėje kalvoje, esančioje tarp Melnyčios upelio ir Paršežerio pakrantės raistų. Aikštėlė apvali, 125 m skersmens. Joje rasta žiestos keramikos, molio tinko (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Aikštėlės vakariname krašte yra 0,7 m aukščio, 7 m pločio pylimas. Vakarinėje papédėje, 8 m žemiau aikštėlės iškastas 3 m pločio, 0,5 m gylio griovys, už kurio supiltas 1,5 m aukščio, 7 m pločio pylimas. Papilio šlaitai vidutinio statumo, 8–12 m aukščio.

Piliakalnis ir papilys labai apardyti arimų, dirvonuoja, piliakalnis palengva apauga lapuočiais.

600 m į šiaurės rytus yra V–XI a. senkapis. 400 m į vakarus esanti aukščiausia apylinkės kalva vadinama Sargakalniu. 1 km į šiaurės rytus, skersai per pelkes, esančias tarp Paršežerio ir Lūkssto ežerų, ir Sietuvos upelį veda kūlgrinda.

Piliakalnyje stovėjo Paršpilio pilis. Ji minima kryžiuočių kelių į Žemaitiją 1385–1395 m. aprašymuose, tačiau atrodo, kad jau kaip buvusios pilies vieta (1384 ir 1395 m. rašo tik apie piliavietę). 1385 m. nurodoma, kad „nuo Kutymų į Medininkų kraštą

Burbiškių piliakalnio planas.
Kultūros paveldo centro archyvas F. 15. A. 1. Nr. 42

2 mylios kelio, iš tą kraštą įjojus, lieka 2 mylios iki Paršpilio, kur daroma pirmā nakvynē krašte, ten pašaro, malkū ir vandens užtenka, pastoviui visko užtenka, tame krašte galima ir 2 naktis pabūti. Nuo Paršpilio iki Tverų kiemo 2 mylios, pastoviui vandens ir malkū užtektinai“ (Kraštas ir žmonės. Vilnius, 1988, p. 13). Panašus yra ir 1385 m. gruodžio 24 d. rašytas kelio aprašymas. „Įjojus į Medininkų kraštą, ligi Paršpilio 2 mylios kelio, ten daroma pirmā nakvynē krašte, norint ten galima ir 2 naktis prabūti, ten pašaro ir pastoviui užtektinai. Nuo Papilio iki Tverų kiemo 2 mylios“, o nuo „Lokaušo iki Paršpilio 2 mylios“ (Kraštas ir žmonės, p. 14). 1387 m. sausio 14 d. aprašomame kelyje „nuo Giniotų iki Paršpilio 2 mylios, pastoviui vieta gera, vandens ir pašaro užtektinai; nuo Paršpilio iki Tverų kiemo 1,5 mylios, čia pastovis geras, vandens ir pašaro užtektinai“ (Kraštas ir žmonės, p. 9). 1393 m. datuojamame aprašyme nurodoma, kad nuo Medininkų krašto „toliau viena mylia ligi Paršpilio, kur teapsistoja kariuomenė“ (Kraštas ir žmonės, p. 10). 1384 m. datuojamame kelio aprašyme Medininkų krašte nurodomos „2 mylios iki Paršpilio piliavietės ir toliau nuo jos į visas puses skersai ir išilgai“ (Kraštas ir žmonės p. 18). 1395 m. rugpjūčio 29 dienos įrašas skelbia, kad „nuo Varnių iki Paršo, kur yra buvusi pilis, 2 mylios gero kelio“ (Kraštas ir žmonės, p. 16). Pilies, matyt, būta svarbios, jeigu paminėta net jos vieta.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIV a.

Ilgą laiką piliakalnį ariant jis visiškai prarado

savo dirbtines formas. Ispūdingesnis papilys, gražiai atsiveriantis nuo piliakalnio Paršežerio pelkiųfone. Piliakalnis pasiekiamas Laukuvos–Varnių (per Drobūkščius) keliu, Burbiškiuose pasukus į dešinę (pietryčius) ir pavažiavus 1 km (yra už sodybos dešinėje (pietvakariuose), priekyje).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 142; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 37–38, 56, 65–66; Крживицкий Л. Жмудские пилькальни // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 105, 117, 118, 122, 123; Biržiška V. Paskutinioji žemaičių kova // Karys. 1922. Nr. 15, p. 174–175; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 38–39, 57, 66–68; Vilainis A. Laukuvos apylinkėse // Ateitis. 1943 09 01. Nr. 202, p. 3; Puzinas J. Burbiškių piliakalnis // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1954. T. III, p. 361; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Nezabaituskas A. Paršo piliakalnis ir Sietuvos kulgrinda // Artojas (Šilalė). 1964 09 01. Nr. 104(234), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 45 (Nr. 112); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 284; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 62, 86; Daugudis V. Burbiškių piliakalniai // Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius, 2003. T. II, p. 625; Šimėnas V. Archeologinė Laukuvos apylinkių praeitis // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 122; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 464–465.

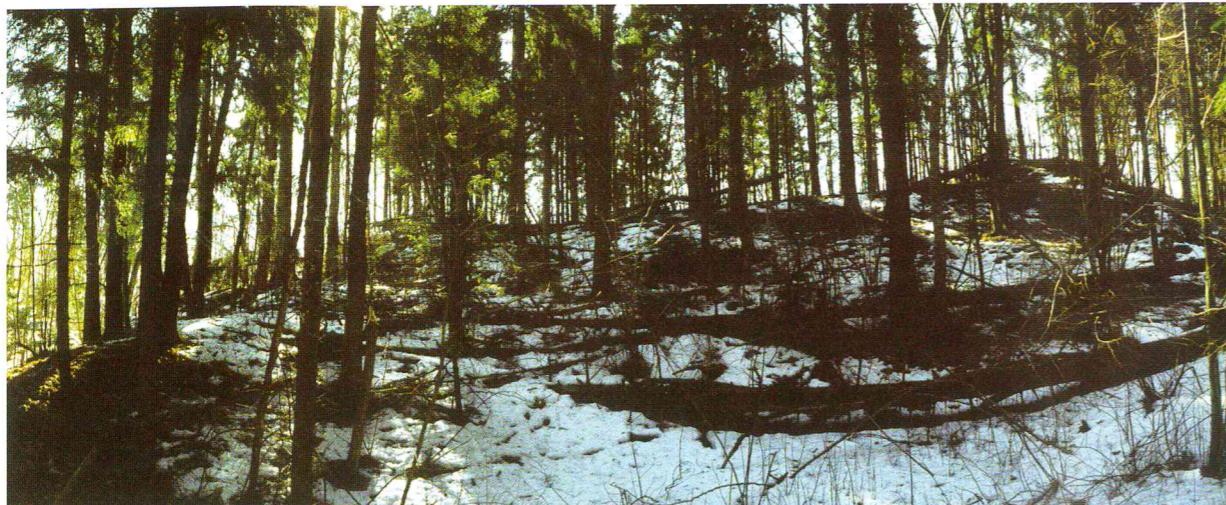
Burbiškių piliakalnis
iš pietryčių pusės.
2004 05 09.
Z. Baubonio nuotr.

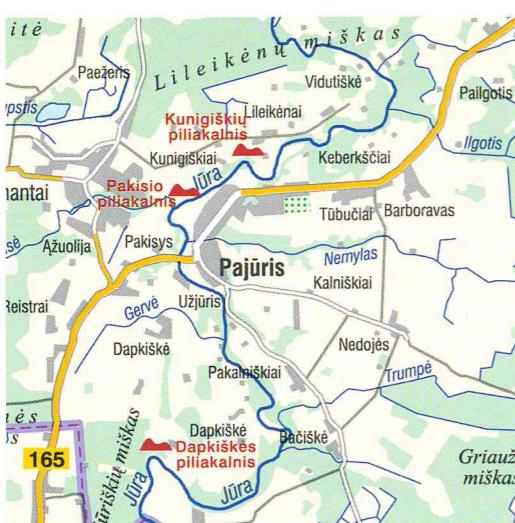
Burbiškių piliakalnio
papilys iš vakarų pusės.
2004 05 09.
G. Zabielaus nuotr.

Dapkiškė

Pajūrio seniūnija (N55°25'16.3"; E22°01'03.6")

Dapkiškės piliakalnis
iš šiaurės pusės.
2005 04 02.
G. Zabielaus nuotr.

Lit.: Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 11. Nr. 82(212), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 49 (Nr. 130); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 275; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 466–467.

Piliakalnis, vadinamas Pile, įrengtas aukštumos kyšulyje Jūros dešiniajame krante. Aikštėlė 54 m skersmens, apvali, 3 m žemesne rytine puse. Jos vakarinėje pusėje supiltas 40 m ilgio, 3 m aukščio, 19 m pločio pylimas, kurio 5,5 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi iš 35 m ilgio, 10 m pločio, 2 m gylio griovį. Šiauriniame šlaite šis griovys susiaurėja iki 3 m pločio, 0,5 m gylio, už jo supiltas 50 m ilgio, 1 m aukščio, 5 m pločio pylimas. Rytiniame šlaite, 3 m žemiau aikštėlės krašto yra 9x15 m dydžio terasa, per 1 m žemėjanti į rytus. Šlaitai statūs, 10–20 m aukščio. Pietinis aikštėlės kraštas griūva į Jūrą. Piliakalnis apardytas arimų, apkasę ir žvérelių urvų. Dabar jis apaugęs mišriu mišku. Piliakalnis žinomas ir Užjūrio ar Gulbiškės vardais.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia. Tai vienas iš labiausiai primirštų ir sunkiau pasiekiamų rajono piliakalnių. Jo didybė slepiasi po tankiais medžiais, naikinama šlaitų erozijos. Piliakalnis pasiekiamas iš Pajūrio–Bikavėnų kelio pasukus į Dapkiškė, jos pietiniame gale ties apleista sodyba pasukus į dešinę (šiaurės vakarus), pavažiavus lauko keliuku 850 m (yra 100 m į vakarus nuo sodybos–ūkio, tarp buvusio keliuko ir Jūros upės).

Dungeriukai

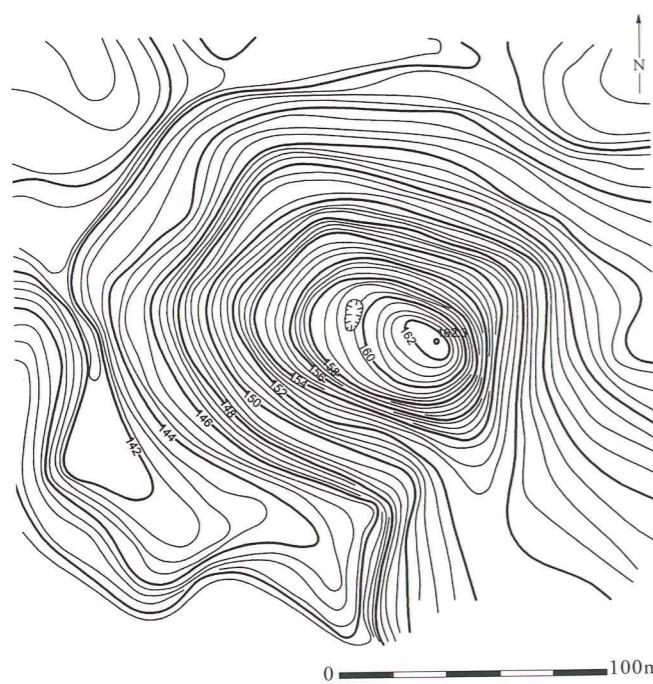
Upynos seniūnija (N55°30'12.1"; E22°23'35.3")

Dungeriukų piliakalnis
iš vakarų pusės.
2004 05 09.
Z. Baubonio nuotr.

Dungeriukų piliakalnis
iš šiaurės rytų pusės.
2006 03 25.
Z. Baubonio nuotr.

Piliakalnis, vadinamas Zamékalniu, įrengtas atskiroje kalvoje. Aikstelė ovali, pailga pietvakarių – šiaurės rytų kryptimi, 37x20 m dydžio. Joje rasta bronzinė lankinė segė (neišliko). Šlaitai vidutinio statumo, 12–14 m aukščio (rytuose – 8 m). Piliakalnis labai suardytas arimų, dabar apaugęs lapuočiais. Jis žinomas ir Dimgerukų vardu.

1 km į pietvakarius buvo III–IV a. Varsėdžių pilkapynas (sunaikintas).

Piliakalnis datuojamas I tūkst. pirmąja puse – viduriu.

Ankstyvas piliakalnis, paskendęs medžių tankmeje, trukdančioje jį suvokti. Kaip lapuočiais apaugusi kalva geriau matomas nuo Kauno–Klaipėdos autostrados. Piliakalnis pasiekiamas važiuojant nuo Varsėdžių rytinės dalies vieškeliu į kairę (šiaurės rytus), už vandentiekio bokšto pavažiavus į kairę (šiaurės vakarus) 400 m.

Lit.: Vaitkevičius V., Zabiela G. Nežinomi Lietuvos piliakalniai // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 342; Zabiela G. Naujas Lietuvos piliakalnių sąrašo papildymas (1995–2000 m.) // Kultūros paminklai. Vilnius, 2001. T. 8, p. 23–24 (Nr. 6); Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 466–467.

Gedminiškės pirmasis piliakalnis iš oro (vakarų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Gedminiškės pirmasis piliakalnis iš pietryčių pusės.
2004 05 09.
G. Zabielenos nuotr.

Pirmasis piliakalnis, vadinas Ragankalniu arba Raguvijos kalnu, įrengtas aukštumos viršūnėje. Aikštė keturkampė, pailga pietryčių – šiaurės vakarų kryptimi, 60x30 m dydžio, per 1,5 m iškiliu viduriu. Šlaitai nuolaidūs–vidutinio statumo, 4–12 m aukščio. Piliakalnis labai apardytas arimų, dirvonuoja, aikštės kraštose auga keli medžiai.

350 m į pietus yra V–VIII a. senkapis.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Piliakalnis beveik visiškai suardytas arimų, gražiau atrodo iš tolo. Pasiekiamas iš Bytlaukio–Kaltinėnų kelio Gedminiškėje pasukus į kairę (vakarus) Vosgirdų link, pavažiavus 230 m, už kanalizuotos Yžnalių pavažiavus į dešinę (šiaurę) 230 m (yra aukštumos viršūnėje, už apleistos sodybos).

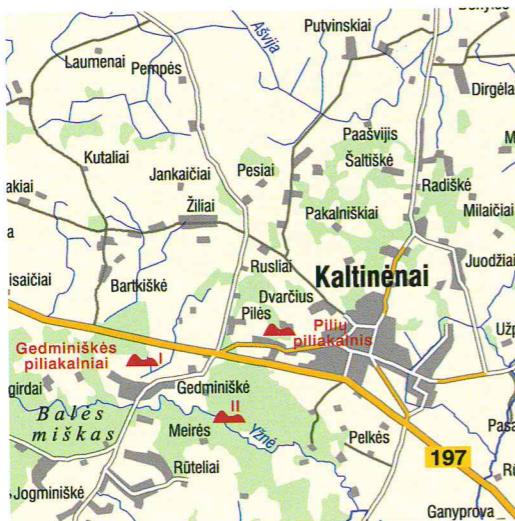
Lit.: Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005.
T. II, p. 468–469.

Kaltinėnų seniūnija (N55°33'20.6"; E22°25'50.2")

Gedminiškės antrasis piliakalnis iš rytų pusės.
2006 03 25. G. Zabielsos nuotr.

Gedminiškės antrojo piliakalnio griovys ir
pylimas iš šiaurės vakarų pusės.
2006 03 25. G. Zabielsos nuotr.

Lit.: Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 61 (Nr. 198); Statkevičius V. Kai ieškoma, tai ir randama // Gimtinė. 1989. Nr. 2, p. 4; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės krašt. Vilnius, 1994. T. I, p. 282; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9.

Antrasis piliakalnis yra 1,6 km į pietryčius nuo pirmojo. Jis įrengtas aukštumos kyšulyje, kurį iš vakarų ir pietų juosia Gilioji dauba, iš rytų – Paklupio dauba, 200 m į šiaurę nuo Yžnės kairiojo kranto. Aikštelė keturkampė, pailga pietų – šiaurės kryptimi, 43 m ilgio, 4–6 m pločio. Jos šiauriniame krašte supiltas 1 m aukščio, 16 m pločio pylimas, už kurio iškastas 15 m ilgio, 11 m pločio, 3 m gylio kiek lenktas griovys 2 m pločio dugnu. Šlaitai statūs, 10–20 m aukščio, anksčiau erodavę. Piliakalnis apaugęs spygliuočiais medžiais, vadintamas ir Traku. Apie piliakalnį žinomas padavimas.

Piliakalnis datuojamas II tūkst. pradžia.

Minimaliomis sąnaudomis įrengtas velyvas piliakalnis, sunkokai randamas miške. Ilgas daubų juosiamas kyšulys trukdo jį deramai apžvelgti. Piliakalnis pasiekiamas Kaltinėnų–Bytkaukio keliu pavažiavus 350 m, ties staigsniu kelio posūkiu į dešinę (vakarus) pasukus keliuku į kairę (rytus) ir pavažiavus 250 m iki sodybos paminkėje, nuo jos pačių Trako miško pietine dalimi į pietryčius 785 m (yra už trečios griovos, miške).

Upynos seniūnija (N55°28'16.3"; E22°28'11.6")

Gegužių piliakalnis
iš oro (pietų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Gegužių piliakalnis iš vakarų
pusės XX a. pradžioje.
L. Kšivickio nuotr.
Vytauto Didžiojo karo muziejus,
inv. Nr. 2032

Piliakalnis, vadinamas Gegužkalniu ar Bliūdkalniu, įrengtas ilgos siauros kalvos pietvakarinėje dalyje. Aikštelė ovali, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 20x10 m dydžio. Ji buvo apjuosta dviem pylimais, kurių pirmasis ėjo aikštelės pakraščiais, antrasis už griovio – piliakalnio šlaituose. Aikštėlės kraštuoje buvęs pylimas geriausiai išliko jos galuose: šiauriniame gale jis yra 0,2 m aukščio, 8 m pločio, pietiniame gale – 0,5 m aukščio, 10 m pločio. Šiauriniame šlaite, 2,5 m žemiau pylimo iškastas 14 m pločio, 0,5 m gylio griovys, už kurio supiltas 5 m aukščio, 20 m pločio antras pylimas. Už šio pylimo iškastas 8 m pločio, 1 m gylio lanko formos antras griovys. Pirmas griovys ir antras pylimas vakariniame šlaite, 3 m žemiau aikštelės, virsta 9 m pločio terasa, kuri pietuose susijungia su čia esančiu grioviu ir pylimu. Šiaurės vakariniame šlaite, 6 m žemiau pirmosios terasos yra antra 3 m pločio terasa, šiaurinėje pusėje išeinančių į antrą griovį. Piliakalnio pietiniame šlaite iškastas 20 m pločio, 1,5 m gylio griovys, už kurio supiltas 5 m aukščio, 32 m pločio antras pylimas (vadinamas Skuburlu). Jo išorinis 6 m aukščio šlaitas leidžiasi į 7 m pločio, 0,2 m gylio antrą griovį, už kurio supiltas 0,3 m aukščio, 11 m pločio trečias pylimas, 1 m žemiau jo yra 2 m pločio terasa 2 m aukščio išoriniu šlaitu. Šlaitai statūs, 25 m aukščio. Piliakalnis smarkiai apardytas 1934 m. nuskleidžiant jo pylimus, 1960 m. apsodintas pušaitėmis. Ant Skuburlo stovėjo trianguliacijos bokštas. Dabar piliakalnis apaugęs mišku. Apie jį žinomi 5 padavimai.

Piliakalnyje stovėjo Gegužės pilis, kurią 1329 m. vasario mėnesį sudegino kryžiuočiai. Apie tai ži-

Gegužių piliakalnio 1994 m. planas.
Autoriai A. Bautrėnas, R. Kačinskystė.
Kultūros paveldo centro archyvas F. 13. Nr. 918

Gegužių piliakalnio pylimas Skuburlas iš pietų pusės.
2006 03 25.
Z. Baubonio nuotr.

Gegužių piliakalnis iš šiaurės rytų pusės.
2006 03 25.
Z. Baubonio nuotr.

noma iš prancūzų poeto Gijomo diu Mašo (Guillaume de Machaut) (apie 1300–1377 m.) 1357 m. parašyto eileraščio. Jame poetas prisimena šį žygį, kuriame jaunystėje pats dalyvavo. Gegužė čia pa-minima greta kitų užimtų pilių (Vaičiulaitis A. Viduramžių poetas Machaut Lietuvos // Židinys. 1939. Nr. 2, p. 181).

Piliakalnis datuojamas XIV a.

Klasikinis pavyzdys, kaip įspūdingų įtvirtinimų piliakalnis dėl neapgalvotos žmonių veiklos (miško sodinimo) visiškai dingos iš kraštovaizdžio. Skuburlu vadinamas pylimas šiandien yra vienintelis geriaus matomas piliakalnio elementas. Pasiekiamas iš Prienų–Upynos kelio, už Kalvalių, piliakalnio dešinėje keliui sukantis į dešinę, pasukus keliuku, jo pabaigoje – laukais į kairę (rytus) paėjus 1,2 km (yra mišku apaugusios kalvos pietinėje dalyje).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 146; Krzywicki L. Žmudź starożytnej. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa,

1906, p. 39; Кржибицкий Л. Жмудские пилькальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 107, 115; Gegužkalnis // Trimitas. 1925. Nr. 31, p. 1018–1020; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 40; Savickis J. Gelbékim tautos kultūros turtus // Naujoji Romuva. 1934. Nr. 200, p. 798; Savickis J. Prancūzų poetas apie mūsų piliakalnį // XX amžius. 1940 02 09, p. 6; Savickis J. Dėl piliakalnio didžiojo pylimo paskirties // Trimitas. 1940. Nr. 7, p. 168; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 18. Nr. 85(215), p. 4; Gegužės // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1966. T. 1, p. 535; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 62 (Nr. 200); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 286–287; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Statkevičius V. Gegužkalnis // Šilalės artojas. 1996 09 10, p. 4; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 59, 81; Tamulynas L. Gegužių piliakalnis // Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius, 2004. T. VI, p. 487; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 470–471.

Šilalės seniūnija (N55°29'57.2"; E22°02'58.0")

Gūvainiai

Piliakalnis įrengtas Jūros upės kairiajame krante, jos ir į ją įtekančio bevardžio upeliuko santakoje esančiame kranto kyšulyje. 60x40 m dydžio aikštėlė pailga Pietryčių – šiaurės vakarų kryptimi, trikampio formos, kampais į šiaurę, vakarus ir Pietryčius. Šiaurinėje – šiaurės rytinėje pusėse piliakalnį nuo gretimų aukštumų skiria natūraliai susiformavusi (upių vandens išplauta) iki 4 m gylio, 20–30 m pločio griova į rytų pusę platėjančiu ir nuolaidėjančiu dugnu. Šlaitai į Jūrą bei bevardį upelį vidutinio statumo, 6–10 m aukščio. Aikštėlės šiaurės rytinis kraštas erodavęs, šiaurės vakarienė pakraštyje 1941 m. iškasta didelė doto duobė. Piliakalnis apaugęs lapuočiais medžiais ir krūmais. Apie piliakalnį žinomi 2 padavimai.

Piliakalnio Pietrytinėje papédėje yra Pilviniu vadintamas pėduotas akmuo.

Piliakalnio chronologija neaiški (I tūkst.?).

Mažai žinomas kiek netipinis Žemaitijos piliakalnis. Pasiekiamas iš Žasinalio–Gūvainių kelio, už 450 m pavažiavus į kairę (pietvakarius) ir praėjus pro lauko pakraštyje stovinčią sodybą (yra lauko kyšulyje, už daubos, apaugęs medžiais).

Gūvainių piliakalnis
iš šiaurės pusės.
2006 03 26.
G. Zabiela nuotr.

Lit.: Zabiela G. Lietuvos medinės pilys. Vilnius, 1995. p. 230 (Nr. 22); Vaitkevičius V., Zabiela G. Nežinomi Lietuvos piliakalniai // Archeologiniai tyrimai Lietuvoje 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 342–343.

Indija

Šilalės seniūnija (N $55^{\circ}26'47.0''$; E $22^{\circ}13'56.8''$)

Indijos piliakalnis iš oro
(vakarų pusės).
2005 02 07.
Z. Baubonio nuotr.

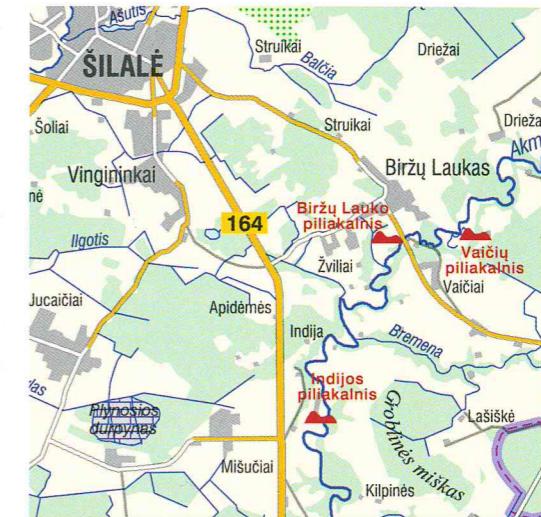
Indijos piliakalnio pylimo
likutis iš šiaurės pusės
XX a. pradžioje.
L. Kūvickio nuotr.
Vytauto Didžiojo karo
muziejus, inv. Nr. 2051

Indijos piliakalnis iš
pietryčių pusės 1961 m.
Lietuvos istorijos instituto
Rankraštynas,
inv. Nr. 13413

Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje Akmenos dešiniajame krante, jos slėnyje. Aikštelės orientacija neaiški, nes beveik visą piliakalnį nuplovė Akmena. Išliko tik jo 2–3 m pločio, 40 m ilgio vakarinis kraštas, kurio šiaurinėje dalyje yra pylimo liekanos (pakilimas). Šiauriniame šlaite, 6 m žemiau pylimo liekanų iškastas 3 m pločio, 0,3 m gylio griovys, už kurio supiltas 1 m aukščio, 4,5 m pločio antras pylimas. Už antro pylimo yra 2,5 m pločio terasa, 2 m žemiau kurios yra antra 3 m pločio terasa. Šiaurės vakariniame šlaite, už antro pylimo yra 11x7 m dydžio terasa. Šiaurinėje papédėje yra 37 m pločio, 9 m gylio griovys, skiriantis piliakalnį nuo toliau į šiaurę esančios kalvos dalies, kurioje greičiausiai buvo papilys, irgi nuplautas Akmenos (liko tik vakarinis kalvos šonas be įtvirtinimų žymių). Šlaitai statūs, 17–20 m aukščio. Piliakalnio liekanos apaugusios tankiomis liepomis ir eglėmis. Apie piliakalnį žinoma 12 padavimų.

Piliakalnyje stovėjo Pūtvės pilis. Ji 1307 m. pirmoje metų pusėje paryčiais puolė Ragainės komitūro Folčo vadovaujama Ordino kariuomenė. Ji „nuplaukė laivais drauge su tais, kurie ir šiaip jam buvo pavaldūs, Jūros upė aukštyn ir nusigavo prie Pūtvės pilies, auštant, pilėnamas tebemiegant, jie slaptai išibrovė į papilį ir pavertė ji peleinais, paimdami į nelaisvę ar nukaudamis visus, išskyrus tuos, kurie suskubo pasprukti į pilį. Tų pačių metų rudenį, kai jau buvo atstatytas minėtasis papilys, o Jame sukrauta visi grūdai bei javai, ten nuzygiavo tas pats komtūras su savo broliais bei raiteliais ir antrą kartą sudegino tą papilį, paimdamas į nelaisvę ar nukaudamas visus žmones, kuriuos ten užtiko“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 254). „Po kelerių metų vienas lietuvis, vardu Spūdas, ga-

lingasis Pūtvės pilyje, tačiau karštai gerbės tikėjimą bei tikinčiuosius, pasiūlė broliui Folčui, anksčiau minėtajam kontūrui, atzygiuoti su savo kariuomene, nes esą noriš jam išduoti šią pilį. Gavęs šią žinią, komtūras atvyko su visais saviškiais: kai Spūdas slapta atidarė pilies vartus, broliai su savo kariais išsiveržė į vidų ir, visus išžudę ar paėmę į nelaisvę, padegę, iš pamatų sunaikino pilį bei papilį, o Spūdui, jo tėvui, jo broliams bei visai šeimynai suteikė krikšto malonę“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 255). Ši įvykij istorikai linkę datuoti 1308 m. Vėliau pilis buvo atstatyta. 1328 m. ją vėl puolė Ordino kariai. „Tuo pat metu Ragainės broliai su 80 vyru puolė papilį ir stojo į kovą su Pūtvės pilėnais, pas kuriuos išvakarėse buvo atvykę į svečius 200 vyru, nors broliai nieko nežinojo. Išsiveržę rytą, apyaušryje, kai pilėnai dar ilsėjos savo guoliuose, netikėtai juos užpuolė, išžudė vyrus, moteris ir vaikus, visus tuos, kurie negalėjo pabėgti, o po to sudegino ir papilį“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 324).

Piliakalnis datuojamas XIV a.

Mūsų dienas pasiekė tik likutis buvusio dindo ir smarkiai įtvirtinto piliakalnio. Kaip jis galėjo atrodyti – šiandien pasakyti nebeįmanoma. Akmenų nenori palikti net ir išlikusio gabalėlio, nuolat ardo šoną, galynédamasi su paminklosaugininkų pastangomis ji išsaugoti. Piliakalnis pasiekiamas iš Šilalės-Tauragės plento Indijoje pasukus į kairę (šiaurės rytus), pavažiavus 600 m, pasukus į dešinę (rytus) pro antrą sodybą dešinėje ir paėjus 200 m.

Lit.: Krzywicki L. W poszukiwaniu grodu Mendoga // Przegląd historyczny. Warszawa, 1909. T. VIII. Z. 1, p. 38; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 70 (Nr. 240); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 278–279; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. T. 24, p. 61–62, 89; Baubonis Z. Indijos piliakalnis // Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius, 2005. T. VIII, p. 86; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 472–475.

Indijos piliakalnis
iš ryto pusės.
2005 04 01.
G. Zabielaus nuotr.

Jaunodava

Palentinio seniūnija (N $55^{\circ}37'45.4''$; E $22^{\circ}27'51.1''$)

*Jaunodavos piliakalnis
iš šiaurės vakarų pusės.
2004 05 09.
Z. Baubonio nuotr.*

*Jaunodavos piliakalnis
iš pietų pusės 1994 m.
G. Zabielaus nuotr.*

Piliakalnis, vadinamas Pile, įrengtas atskiroje kalvoje. Aikštėlė ovali, pailga rytų – vakarų kryptimi, 30x25 m skersmens. Jos šiauriniame krašte buvo pylimas (sunaiküntas). Šlaitai statūs, 6–15 m aukščio. Piliakalnio pietinė dalis nuoardyta 1937–1938 m. kasant žvyrą, aikštėlė apardyta arimų ir bulviarūsių. Jis apaugės lapuočiais, žinomas ir Gardiškės vardu. Apie piliakalnį yra padavimas.

Pietinėje papédėje, 0,2 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta lygios keramikos, molio tinko (neišliko). 400 m į pietryčius yra VI–XIV a. Jaunodavos senkapis.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Dabar neišvaizdus piliakalnis, ilgalaikių arimų metu praradęs kone visus piliakalnio požymius. Apaugusi jo kalva gražesnė iš tolo. Pasiekiamas iš Kaltinėnų–Varnių kelio už Jaunodavos senkapio kairėje pasukus į kairę (vakarus) ir pavažiavus 800 m iki sunykusios sodybos vietas (yra kitoje kalvoje, į šiaurės vakarus už jos).

Lit.: Zabiela G. Lietuvos medinės pilys. Vilnius, 1995, p. 231 (Nr. 25); Vaitkevičius V., Zabiela G. Nezinomi Lietuvos piliakalniai // Archeologiniai tyrimai Lietuvoje 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 343; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 468–469.

Kalvaliai

Upynos seniūnija (N $55^{\circ}28'28.1''$; E $22^{\circ}27'00.4''$)

*Kalvalių piliakalnis
iš oro (šiaurės vakarų
pusės). 2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.*

*Kalvalių piliakalnis
iš rytų pusės.
2006 03 25.
G. Zabielos nuotr.*

Piliakalnis, vadinamas Miegės kalnu, įrengtas aukštumos krašte. Aikštėlė trikampė, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 50 m ilgio, 34 m pločio šiauriniame gale, 3 m žemesne rytinė puse. Šiauriniame jos gale supiltas 2 m aukščio, 16 m pločio pylimas, kurio išorinis 8 m aukščio šlaitas leidžiasi į 18 m pločio, 2 m gylio griovį. Pietiniame aikštėlės krašte supiltas 0,8 m aukščio, 7 m pločio pylimas. Šlaitai statūs, 6–10 m aukščio. Piliakalnis apaugęs lapuočiais medžiais, vakarinis ir pietinis šlaitai dirvonuoja. Apie piliakalnį žinomi 2 padavimai.

Pietinėje ir šiaurinėje papédėse, 1 ha plote yra papédės gyvenvietė.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Autentiškai išlikęs vakarinis šlaitas, nelygi aikštėlė, apsaugota nemažo pylimo. Lengvai pasiekiamas, užgožtas medžių piliakalnis. Pasiekiamas Prienų–Upynos žvyrkeliu nuo autostrados pavažiavus 4 km (yra jo dešinėje (i vakarus)).

Lit.: Krzywicki L. Žmudź starożytna. Dawni Žmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 40; Крживицкий Л. Жмудские пилькальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 107; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 41; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 18. Nr. 85(215), p. 4; Tautavičius A. Miegio kalnas // Mūsų gamta. 1965. Nr. 1, p. 32; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 79 (Nr. 287); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 286; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Statkevičius V. Miegės kalnas // Šilalės artojas (Šilalė). 1997 08 26, p. 4; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 476–477.

Kazokai

Upynos seniūnija (N $55^{\circ}30'34.6''$; E $22^{\circ}19'34.1''$)

Kazokų piliakalnis iš vakarų pusės.
2005 04 03. G. Zabielas nuotr.

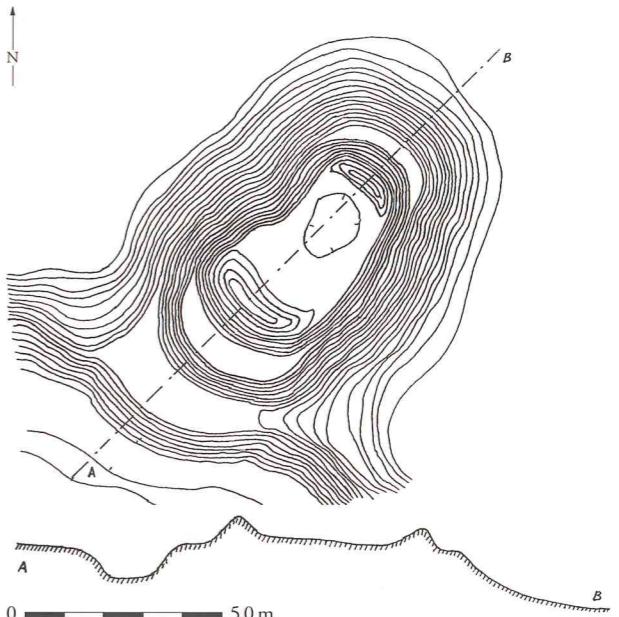
Kazokų piliakalnis iš pietvakarių pusės.
2004 05 13. G. Zabielas nuotr.

Piliakalnis, vadinamas Užpiliu, įrengtas aukštumos kyšulyje Akmenos kairiajame krante. Aikštėlė trapecinė, pailga šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi, 32 m ilgio, 22 m pločio šiaurės rytiniame gale, 12 m pločio – pietvakariname. Šiaurės rytiniame krašte supiltas 1,5 m aukščio, 8 m pločio pylimas, kurio išorinis 8 m aukščio šlaitas leidžiasi iki 26 m ilgio, 18 m pločio, 4 m gylio griovį, už kurio yra 12 m ilgio kalvos smaigalys. Aikštėlės pietvakariname gale supiltas 30 m ilgio, 3,6 m aukščio, 15 m pločio pylimas. Pietvakariname šlaite, 3 m žemiau pylimo viršaus iškastas 38 m ilgio, 4 m pločio, 0,1 m gylio griovys, už kurio supiltas 5 m pločio, 0,5 m aukščio antras pylimas. Iš pietvakarių nuo šio pylimo iškastas antras 60 m ilgio, 18 m pločio, 4 m gylio griovys (išlikęs tik vakariname krašte). Šiaurės vakaruose, šiaurės rytuose ir pietryčiuose ji juosia daubos. Šlaitai statūs, 12–15 m aukščio. Piliakalnis apardytas duobių, žvėrelį urvu, pietvakarinėje pusėje esantis antras griovys išplatintas iki 25 m. Jis apaugęs lapuočiais. Apie piliakalnį žinomi 3 padavimai.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Piliakalnis gerai išlikęs, su piliakalniams nebūdingu plačiu grioviu, skiriančiu jį nuo aukštumos. Visą jo grožį slepia krūmai. Piliakalnis pasiekiamas Iš Naujojo Obelyno–Varsėdžių kelio (per Kazokus) Kazokuose pasukus į kairę (šiaurę) link Akmenos (Griguliu) ir prieš upę vėl pasukus į kairę (šiaurės vakarus) – 360 m laukais (yra lauko šiaurės vakariname kyšulyje).

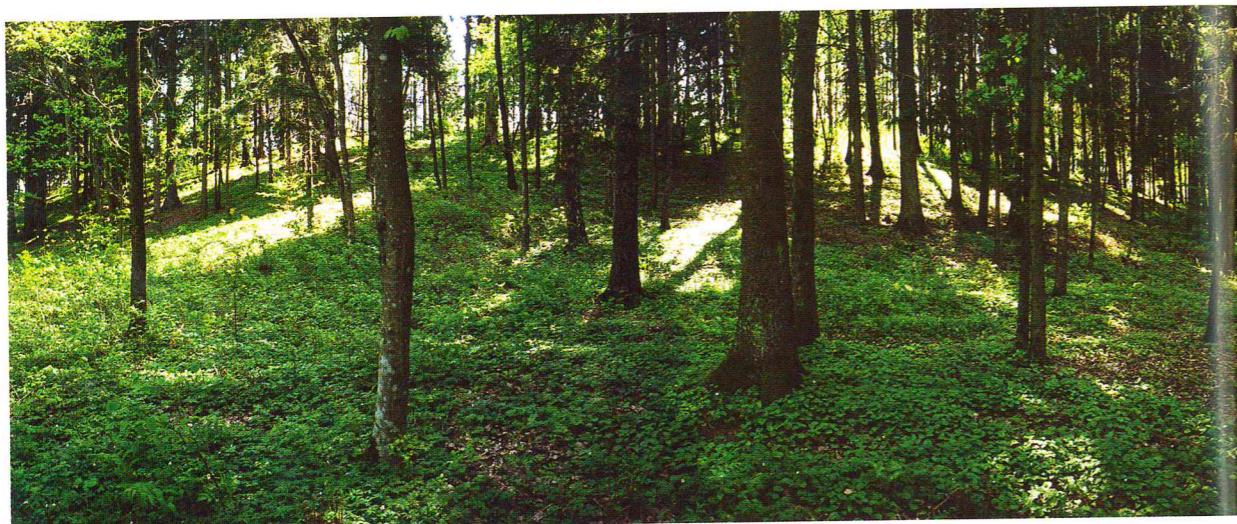
Lit.: Krzywicki L. W poszukiwaniu grodu Mendoga // Przegląd historyczny. Warszawa, 1909. T. VIII. Z. 1, p. 38; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Kazokai // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 110; Lietuvos TSR archeologijos

atlasis. Vilnius, 1975. T. II, p. 83 (Nr. 305); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 277; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 476–477.

Kreiviai

Šilalės seniūnija (N55°24'38.6"; E22°14'49.1")

*Kreivių piliakalnis iš pietryčių pusės.
2006 03 26. G. Zabielas nuotr.*

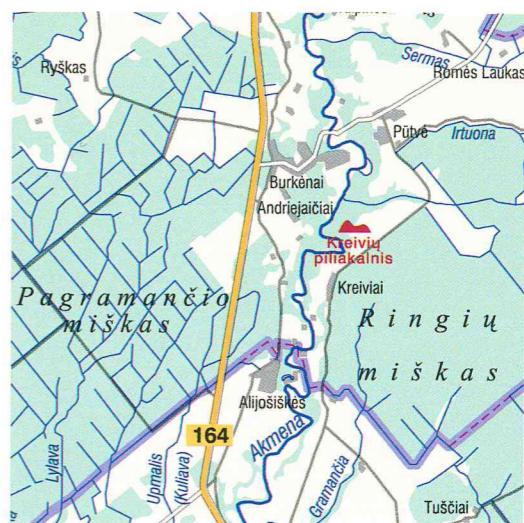
*Kreivių piliakalnis iš šiaurės vakarų pusės.
2004 05 14. G. Zabielas nuotr.*

Piliakalnis, vadinamas Pile, įrengtas Akmenos kairiajame krante, prie Skrodupio žiočių esančios atskiro didelės kalvos centrinėje dalyje. 29x23 m dydžio aikštėlė keturkampė, pailga pietryčių – šiaurės vakarų kryptimi. Jos šiaurės vakarinėje puseje supiltas 0,5 m aukščio, 13 m pločio pylimas, pietrytinėje – 0,8 m aukščio, 27 m pločio pylimas 1,5 m aukščio išoriniu šlaitu. Šiaurės vakariniame šlaite yra 8–20 m pločio terasa. Šlaitai vidutinio statumo, 12 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, pietrytiniam pylime iškasta duobė. Jis apaugęs medžiais, daugiausia eglémis.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Masyvus piliakalnis labai suardytas ir dėl to menkai matomi įtvirtinimai. Jeigu nebūtų apaugę mišku, išpūdingai stūksotų Akmenos krante. Pasiekiamas iš Šilalės–Pramančio plento pasukus į kairę (šiaurės rytus), į Pūtvę, joje – į dešinę (pietus) link Pramančio, už 2,2 km, už staigaus kelio posūkio į dešinę pasukus į dešinę (šiaurės vakarus), ir pro sunykusios sodybos liekanas paėjus laukais 440 m.

Lit.: Krzywicki L. W poszukiwaniu grodu Mendoga // Przegląd historyczny. Warszawa, 1909. T. VIII. Z. 1, p. 38; Mickiewicz J. Putvės pilis XIV amžiuje // Gimtasis kraštas. Šiauliai. 1940. Nr. 3–4, p. 286; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Statkevičius V. Kviečia Akmena // Artojas (Šilalė). 1973 06 07, p. 3; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 87 (Nr. 329); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 279; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 478–479.

Kunigiškiai

Pajūrio seniūnija (N $55^{\circ}27'22.9''$; E $22^{\circ}01'52.9''$)

Kunigiškių piliakalnis iš vakarų pusės.
2005 04 02. G. Zabielos nuotr.

Kunigiškių piliakalnis iš šiaurės pusės.
2004 05 10. G. Zabielos nuotr.

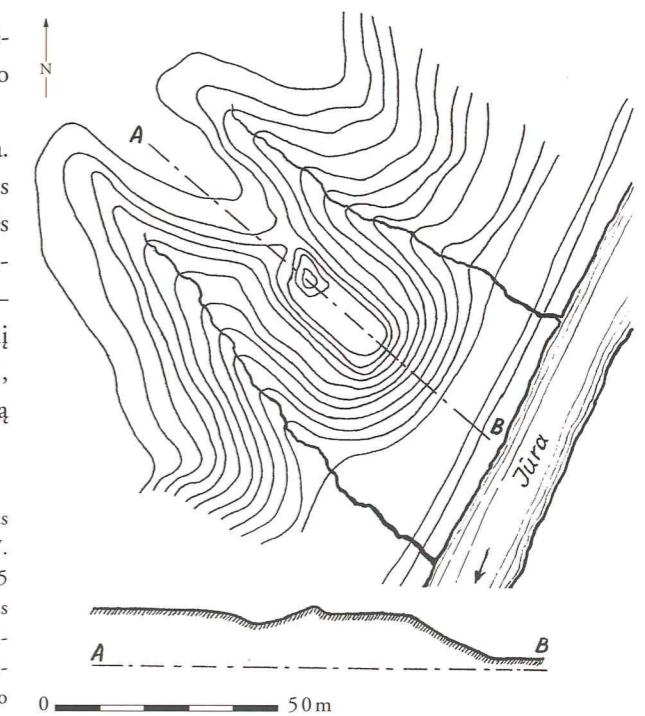
Piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje Jūros dešinajame krante. 11 m ilgio, 11 m pločio aikštelė keturkampė, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi. Joje rastas geležinis kirvis ir bronzinis žiedas pastorinta priešakine dalimi (neišliko). Šiaurės vakariniame aikštelės gale supiltas 1,5 m aukščio, 20 m pločio pylimas, už kurio iškastas 17 m pločio, 1 m gylio griovys. Jos pietrytiname krašte supiltas 0,5 m aukščio, 11 m pločio pylimas. Pietiniame šlaite, 4 m žemiau aikštelės yra 3,5 m pločio terasa. Šlaitai statūs, 20 m aukščio, jų viršutinė 4 m aukščio dalis išlyginta. Piliakalnis apardytas duobių, pietvakarinis, pietrytinis ir šiaurės rytinis šlaitai erodavę. Piliakalnis apaugęs lapuočiais, žinomas ir Lileikėnų vardu.

100 m iš šiaurės vakarų yra VIII–XI a. Lileikėnų senkapis. Netoli piliakalnio XX a. pradžioje buvo rastas Romos monetų lobis.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Grakštus nedidelis piliakalnis aukštumos kyšulyje, kaip ir dauguma pasislėpęs Jūros pakrantės miškuose. Gražiau atrodo iš šono, tačiau tik medžiams esant be lapų. Pasiekiamas Jomantu–Lileikėnų keliu pavažiavus 1,3 km ir prieš didesnių kelio posūkį į dešinę pasukus į dešinę (pietus), pavažiavus 300 m nežymiu keliuku pro sodybą (yra pakrantės miške).

Lit.: Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 11. Nr. 82(212), p. 4; Statkevičius V. Piliakalniai saugo senovę // Artojas (Šilalė). 1973 05 19. Nr. 58(2667), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 90 (Nr. 350); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 274; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 478–479.

Kunigiškių piliakalnio 1937 m. planas. Autorius B. Lukoševičius.
Kultūros paveldo centro archyvas F. 15. A. I. Nr. 101

Leviškiai

Šilalēs seniūnija (N55°31'04.6"; E22°09'03.8")

*Leviškių piliakalnis
iš oro (pietų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.*

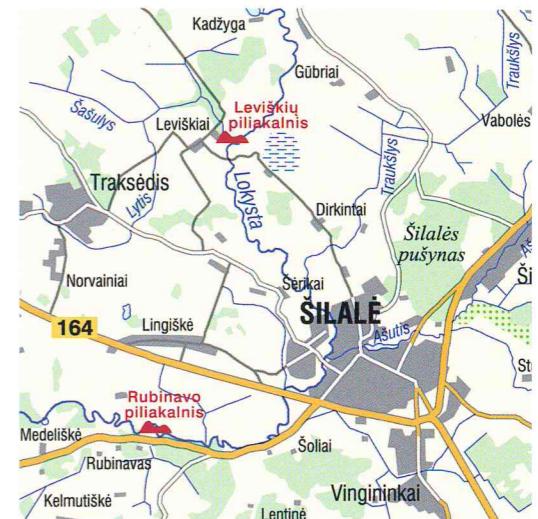
*Leviškių piliakalnis
iš šiaurės pusės.
2006 03 26.
G. Zabielas nuotr.*

Piliakalnis, vadinamas Pilike ar Pilale, įrengtas atskiroje kalvoje Lyties dešiniajame krante, netoli santakos su Lokysta. Apie 25x20 m dydžio aikštėlė buvo ovali, pailga šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi. Išliko rytų – vakarų kryptimi 20x8 m dydžio šiaurinė jos dalis. Šlaitai vidutinio statumo, iki 6 m aukščio. Piliakalnio pietvakarinė ir pietrytinė pusės nuardytos karjero, šiaurės vakarinė pusė nuplovė Lytis. Išlikusi aikštėlės dalis ir pietrytinis šlaitas dirvonuoja, kita apaugę jaunais lapuočiais. Apie piliakalnį žinomas padavimas.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. pradžia.

Nedidelis ankstyvas apardytas piliakalniukas mažai pakitusioje aplinkoje. Pasiekiamas Šilalės–Leviškių keliu, Leviškiuose pasukus į dešinę (pietvakarių) link kaimo centro, pervažiavus Lyties upelį ir nuo kairėje (pietryčių pusėje) esančių fermų paėjus į pietryčius 180 m (yra laukų pakraštyje, jau išiterpes į upelio slėnį).

Lit.: Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 96–97 (Nr. 381); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 280; Masiduns-kis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9.

Medvēgalis

Laukuvo seniūnija (N $55^{\circ}37'39.9''$; E $22^{\circ}23'32.9''$)

Medvēgalio piliakalnis
iš oro (šiaurės pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Medvēgalio kompleksas
iš oro (pietų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

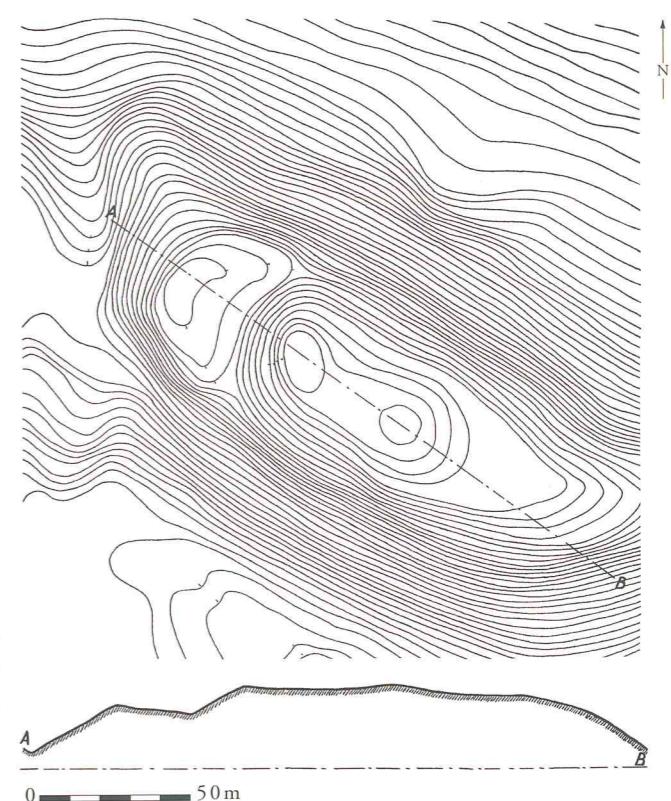

Piliakalnis įrengtas į pietryčius nuo Medvēgalio kalno (aukščiausias Žemaitijoje, virš jūros lygio iškilęs 234 m), 9 m už jį žemesnėje kalvoje. Aikštėlė trapezinė, pailga pietryčių – šiaurės vakarų kryptimi, 90 m ilgio, 30 m pločio šiaurės vakariname krašte, 16 m pločio pietryčiuose. Jos pietrytinis kraštas 3 m žemesnis už centrinę dalį, kuri palikta nelyginta. Piliakalnis buvo įtvirtintas bent 3 griovių – pylimų žiedais. Šiaurės vakariname aikštėlės krašte supiltas 1,5 m aukščio, 16 m pločio pylimas, pietrytiname krašte – 1 m aukščio, 14 m pločio pylimas. Aikštėlės kraštuose šie pylimai jungesi ir dabar visiškai nuskleisti sudaro jos kraštus. Šiaurės vakariname šlaite, 8 m žemiau pylimo yra 10 m pločio, 1 m gylio griovys, už kurio supiltas 26 m pločio, 2 m aukščio antras pylimas. 5 m žemiau jo yra 3 m pločio, 0,5 m gylio antras griovys ir 7 m pločio, 0,3 m aukščio trečias pylimas 4 m aukščio išoriniu šlaitu. 4 m žemiau trečio pylimo yra 3 m pločio terasa, už kurios iškastas 40 m pločio, 4 m gylio trečias griovys. Pietrytiname šlaite, 9 m žemiau pietrytinio pylimo, yra 2,5–4 m pločio, 0,5 m gylio griovys, už kurio supiltas 1,5 m aukščio nuo griovio, 14 m pločio antras pylimas 5 m aukščio išoriniu šlaitu. Šoniniuose šlaituose grioviai jungesi (jų vietose išlikę nežymios terasos). Šlaitai statūs, 25–26 m aukščio. Apie piliakalnį žinomi 25 padavimai.

Pietrytinėje papédėje atskiroje kalvoje įrengtas priešpilis, vadintamas Piliorių kalnu arba Lapkalniu. Jo 30x9 m dydžio aikštėlė ovali, pailga šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi. Pietrytiname priešpilio šlaite, 8 m žemiau aikštėlės yra labai apardytą duobių 30 m ilgio, 6 m pločio terasa. Šiaurinio – šiaurės vakarinio šlaito apatinėje dalyje yra 4 m pločio terasa iki 4 m aukščio išoriniu šlaitu. Priešpilio šlaitai statūs, iki 25 m aukščio, vakarinis – nuolaidesnis, 5 m aukščio.

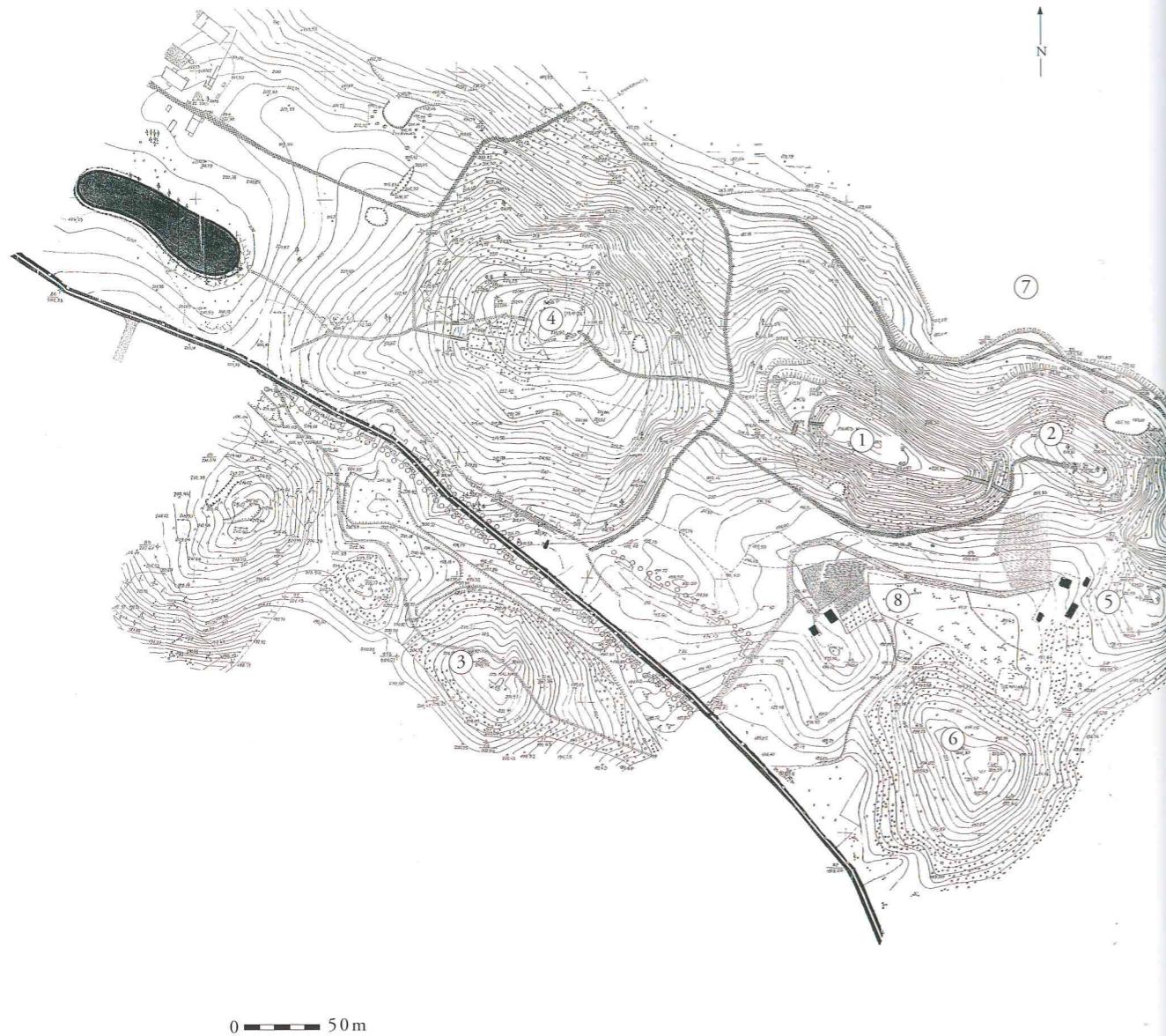

Medvēgalio piliakalnio planas. Kultūros paveldo centro archyvas
F. 15. A. I. Nr. 24

N

B

Pietvakarinėje ir šiaurės rytinėje papédėse, 3 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta grublėtos keramikos. 2006 m. Zenonas Baubonis įvairiose papédės gyvenvietės vietose aplink piliakalnį šurfais ištyrė 28 m² plotą, aptiko 20–150 cm storio kultūrinį sluoksnį su grublėta ir žiesta keramika, geležiniu lazdeliniu ir bronziniu nuokamieniu smeigtukais, molio tinku, gyvulių kaulais (saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Aptikti radiniai datuojami I tūkstantmečio viduriu – XIV a.

Į šiaurės rytus nuo piliakalnio, pelkėje, tiksliau nelokalizuotoje vietoje yra kūlgrynda. Į šiaurę nuo Piliorių kalno, skersai Raudžio upelį pietvakarių – šiaurės rytų kryptimi supiltas 50 m ilgio, 3 m pločio, 0,5 m aukščio užtvankos pylimas, sulaikydavęs upelio vandenis ir žemumą į šiaurę nuo piliakalnio paversdavęs sekliu tvenkiniu. Dabar Raudys teka

Medvėgalio piliakalnis iš šiaurės pusės.
2005 04 03. G. Zabielaus nuotr.

Medvėgalio piliakalnis iš šiaurės pusės XX a.
pradžioje. L. Kšivickio nuotr. Vytauto Didžiojo
karo muziejus, inv. Nr. 2079

prasigraužęs per pylimo šiaurinę dalį. Į pietvakarių nuo piliakalnio yra Alka vadinama kalva.

Piliakalnis labai apardytas arimų, pietvakariuose šlaite yra seno iškasimo žymiai. Priepilio šiauriniame šlaite irgi matosi seno kasimo žymiai, jo kalva apardyta žvėrelių urvų. 2005 m. žiemą ant piliakalnio iškirsti visi želdiniai. Pagal projektą piliakalnis ir jo aplinka 2006 m. tvarkoma kompleksiškai: retinami ir šalinami želdiniai, užpilamos duobės, įrengiami takai, laiptai bei mašinų stovėjimo aikštelių. Piliakalnis žinomas ir Karūžiškės vardu.

Piliakalnyje stovėjo Medvėgalio pilis, minimą 1316 m. Tuomet Ordino maršallas Henrikas po žygio į Paštuvo valsčių sugrižęs į Kionigsbergą „išvydo ten daug maldininkų, atvykusiu iš Reino krašto, būtent: kilminguosius grafus iš Bergo ir iš Nuvenaro, riterj Arnoldą iš Elnerio ir daug kitų kilmingujų, su kuriais ir patraukė, vėl subūrės didelę kariuomenę, į Medininkų valsčių bei jį nusiaubė, du šimtus žmonių nukaudamas ar paimdamas į nelaisvę. Broliai neteko net penkiasdešim-

ties vyrų nukautaisiais. Tuo metu, kai šitai dėjosi, grafas iš Bergo prieš Medvėgalio pilį daug karių įšventino po brolių vėliava į riterius“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 267). Vėliau Medvėgalis kaip viena stipriausių Žemaitijos pilių tapo neelinio Ordino žygio tikslu. „1329 viešpaties metais į Prūsijos žemę atžygiavo Jonas iš Liuksemburgo, Čekijos karalius (1308–1346), su savo karalystės kilmingaisiais, su Silezijos kunigaikščiu iš Falkenbergo, su Leiningeno, Etingeno, Nojenaro, Vilnau, Hanau, Virtenbergo, Šaumburgo, Falkensteino grafais ir Kerpeno, Geros, Bergo, Rotenšteino, Damiso, Kotbuso, Meiseno valdovais bei Donos burggrafu ir su daugybe Vokietijos ir Anglijos karalystės kilmingujų. Su šiaisiais visais patraukė link Lietuvos brolis Verneiris, 200 brolių ir 18 tūkstančių karių, neskaitant pėstijos, ir grabnyčią išvakarėse (vasario 1 d.) apsupo Medvėgalio pilį, kuri po ilgų kovų pasidavė krikščionių tikėjimui, o šeši tūkstančiai šios pilies žmonių tapo viešpaties vardu pakrikštyti, tačiau neilgai trukus jie atkrito nuo krikščionybės“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 325). Kaip mini prancūzų poetas Gijomas diu Mašo, šio žygio metu buvo užimtos dar 4 regiono pilys.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIV a.

Tai tikras žemaičių žemės perlas, ypač kai nusimetė medžių rūbą. Žvelgiant nuo jo aplink, matomi platūs menkai urbanizuoti horizontai, greta – slépiningo senosios gyvenvietės, kelai ir kulto vietas. Ateityje tai galimas kandidatas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Pasiekiamas iš Kaltinėnų-Laukuvos plento Pilėse pasukus į dešinę (šiaurę) link Karūžiškės vedančiu žvyrkeliu (yra Karūžiškės kaime, 150 m į dešinę (šiaurės rytus) nuo kelio, pries kelio išsišakojimą).

Smeigtukai ir grublėta keramika iš Medvėgalio papédės gyvenvietės.
Z. Baubonio nuotr.

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 146; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 16, 17, 25, 27, 39, 40, 42, 44–50, 54, 56, 65, 66; Крживицкий Л. Жмудские пилькальнисы // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 89, 97, 98, 107–112, 116–118, 122, 123; Racevičius A. Du kalnu // Lietuva. 1924 11 28, p. 6; Vairintojas. „Mes dvi galios“ // Lietuva. 1924 12 09, p. 5; Šventė Medvėgaly // Lietuva. 1925 07 02, p. 4; Paškevičius A. Iš mano kelionės po Lietuvą // Karys. 1927. Nr. 1, p. 9–11; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 16–17, 24, 27, 40, 41, 43, 45–51, 55, 57, 66, 68; Mūsų piliakalniai // Tautininkų balsas. 1928, Nr. 44, p. 3; Griauna brangių istorinę vietą // Lietuvos aidas. 1932 06 23, p. 7; Lietuviški kryželiai // Lietuvos aidas. 1932 06 28, p. 7; Buračas B. Medvėgalis – Žemaičių pilis // Skautų aidas. 1933. Nr. 6(11), p. 16–17; Mičiulis J. Tauragės apskrities miesteliai ir paminklai // Lietuvos aidas. 1934 02 24, p. 12; Bivainės Drėskis. Kur geriosios deivės saugo milžinų kapus // Vakarai (Klaipėda). 1937 01 22, p. 5; Abraomas. Po gražiąjų Žemaitiją // Lietuvos ūkininkas. 1938. Nr. 36, p. 8; Kasandra. Dievų, milžinų ir didvyrių kalnas // Lietuvos aidas. 1939 11 04. Nr. 669, p. 6; Tarasenka P. Lietuvos piliakalniai. Vilnius, 1956, p. 76–78; Puzinas J. Medviagalė // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1959. T. XVIII, p. 107–108; Batūra R. Medvėgalis // Lietuvos pionierius. 1961 03 25. Nr. 25(939), p. 2; Nezabitauskas A. Stipriausia žemaičių tvirtovė // Artojas (Šilalė). 1964 07 09. Nr. 81(211), p. 4; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Tautavičius A. Medvėgalis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 547; Tranižienė A. Kalnas be šeimininko // Mūsų gamta. 1972. Nr. 2, p. 8; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 106 (Nr. 429); Statkevičius V. Medvėgalis // Artojas (Šilalė). 1975 12 20. Nr. 148(3433), p. 4; Masteikiė I. Medvėgalio draustinis // Artojas (Šilalė). 1978 07 08, 11; Medvėgalis // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1981. T. 7, p. 362; Masteika R. Prie Medvėgalio // Komjaunimo tiesa. 1983 04 30. Nr. 82(9793), p. 3; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I,

Padievaitis

Kvėdarnos seniūnija (N $55^{\circ}32'17.1''$; E $21^{\circ}59'46.6''$)

Padievaičio piliakalnis iš oro
(šiaurės pusės). 2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Padievaičio piliakalnis iš rytų pusės
XX a. pradžioje. L. Krievickio nuotr.
Vytauto Didžiojo karo muziejus,
inv. Nr. 2062

Piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje Jūros kairajame krante, jos santakoje su Vėžos (Druskio) upeliu. Aikštelė dabar trikampė, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 55 m ilgio, išliko tik i Jūrą griūvantis 12 m pločio rytinis kraštas (1948 m. dar buvo 35 m pločio). 20 m ilgio pietinis aikštelės galas dabar yra 2 m žemesnis (greičiausiai čia likęs tik piliakalnio šlaitas). Šiaurinėje aikštelės pusėje supiltas 4,5 m aukščio, 38 m pločio pylimas, kurio 7 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi i 16 m pločio, 2 m gylio griovį 8 m pločio dugnu. Apie piliakalnį žinoma 13 padavimų.

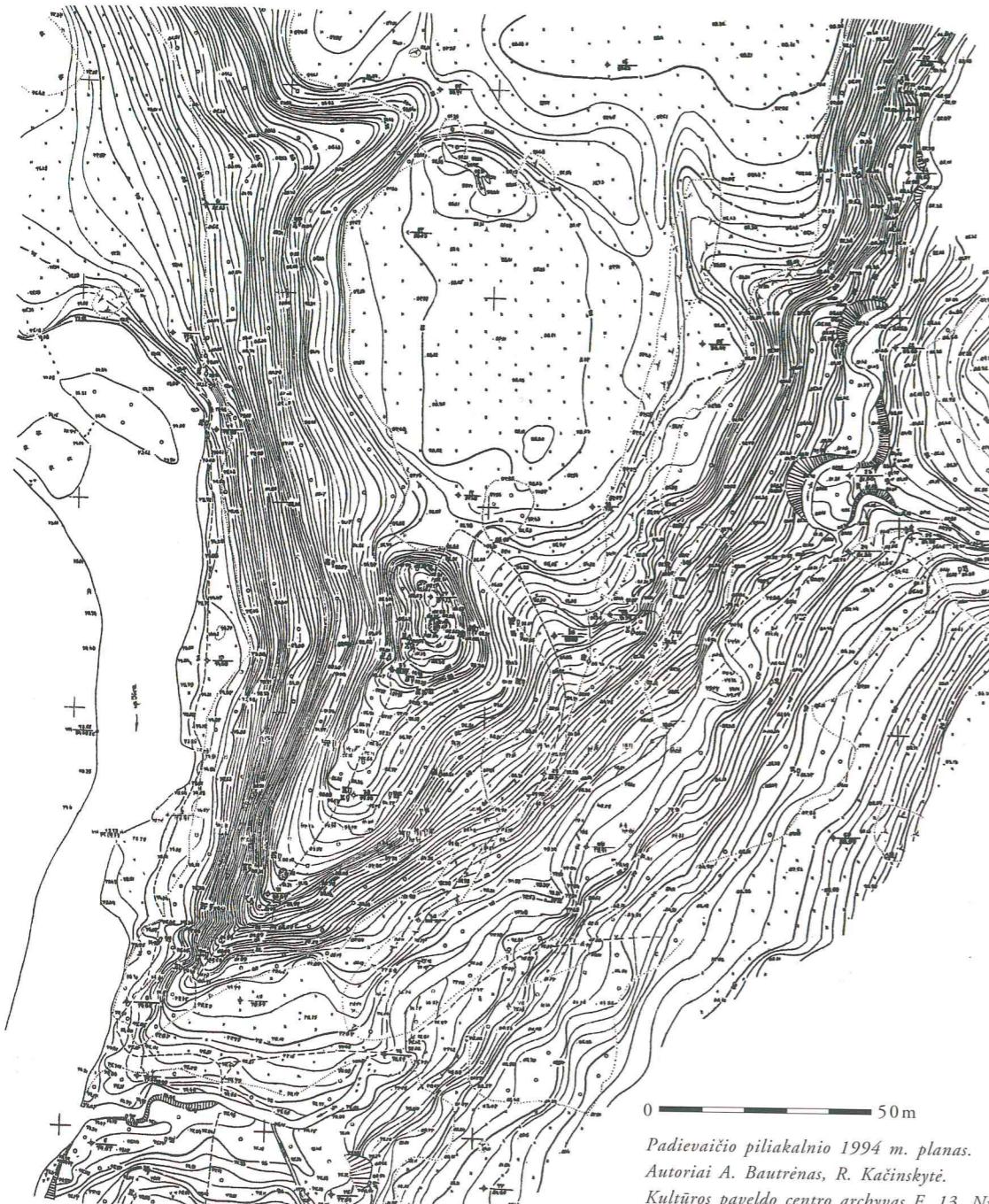
I šiaurė nuo piliakalnio yra papilys. Jo aikštelė trapecinė, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 77 m ilgio, 53 m pločio pietiniame krašte, 90 m – šiauriniame. Joje rasta grublėtos keramikos, III a. Romos moneta (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Aikštelės šiauriniame krašte yra 1 m aukščio, 15 m pločio pylimas, kurio išorinis 2 m aukščio šlaitas leidžiasi i 90 m ilgio, 20 m pločio, 2 m gylio griovį.

Piliakalnio teritorijoje minimos rastos kalavijo dalys, du ietigaliai, dvi bronzinės antkaklės, kryžinis smeigtukas (greičiausiai rasti senkapyje, neišliko). Piliakalnio ir papilio šlaitai statūs, 20 m aukščio. Didžioji piliakalnio dalis nuplauta Jūros, ties juo XVII ar XVIII a. pastačius malūną. Vakarinis jo šlaitas ir papilio vakarinio šlaito dalis nuolat griūva. Papilys apardytas arimų. Piliakalnyje auga pavieniai medžiai, papilys dirvonuoja, jo vakarinis šlaitas apaugęs lapuočiais. Piliakalnis žinomas ir Kvėdarnos vardu.

I šiaurė nuo priešpilio, i pietvakarius ir i rytus nuo piliakalnio, kairiajame Vėžos (Druskio) krante 2 ha plote yra papédés gyvenvietė, kurioje rasti bronziniai kryžinis smeigtukas ir žvangutis, lygios, grublėtos bei žiestos keramikos, perdegusių akmenų, molio tinko (saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje). I pietryčius nuo piliakalnio, Vėžos (Druskio) kairiajame krante, slėnyje yra Velnio sostu vadintamas akmuo (tyrinėtas 1971 m.). 150 m i pietryčius nuo piliakalnio yra VI–XII a. senkapis.

Piliakalnyje, daugumos istorikų sutarimu, lokalizuojama Gedimino pilis. 1305 m. žiemą Kionigsbergo komtūras Eberhardas iš Firneburgu patraukė i Lietuvą ir nusiaubė didžiąjį Pagraudės valsčiaus dalį. „Tačiau brolių vėliava su savo sąjungininkais nuo ryto iki pietų stovėjo prieš Gedimino pilį ant kalno, kur minėtasis grafas iš Hoineburgo bei daugybė kitų kilmingųjų buvo įsventinti į riterius. Kai brolių kariuomenė patraukė atgal, ji surengė pasalas ir nukovė daugiau nei 20 lietuvių, kurie juos persekojo“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 249–250). 1317 m. birželio 24 d. Ordino maršalo Henriko kariuomenė vėl nikojo Pagraudės valsčių: „antra kariuomenės dalis, būtent brolis Fridrichas iš Libencelės, Ragainės komtūras, turėjo su 150 vyrų prieti slapta prie Gedimino pilies ir ją paimti, tačiau pilėnai – nežinia, kuriuo būdu apie tai iš anksto įspėti, – pilį apgynė, nors papilį broliams ir pavyko visiškai sudeginti“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 269). 1324 m. gegužės 22 d. „brolis Ditrichas iš Altenburgo, Ragainės komtūras, ir 44 broliai su 400 Sembos ir Notangos vyrų apyaušryje netikėtai užpuolė Ge-

dimino pilies papilių, sudegino ji ir išžudė visus žmones, kuriuos Jame surado, išskyrus tuos, kuriems pavyko pasprukti į pilį. Broliai neteko trijų Notangos vyrų, kritusių kovoje, ir dviejų, kuriuos paėmė į nelaisvę. Pakliuvo į nelaisvę ir brolis Oteris, tačiau neilgai trukus jam pavyko stebuklingai išsigelbėti. Žinoma, jis dešimt dienų išbuvo kelyje be maisto“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 278–279). 1329 m. žiemą didžiulio žygio į Medvėgalį metu pilį kryžiuočiai sunaikino.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIV a.

Buvęs didingas, tačiau Jūros upės smarkiai apgraužtas ir toliau tebegriūvantis piliakalnis. Geriau išlikę papilys. Pasiekiamas iš Šilalės–Kvėdarnos plento Kvėdarnoje prieš pat bažnyčią pasukus į kairę (pietus) Piliakalnio gatve link Padievačio ir pavažiavus 1,7 km (yra 200 m į kairę (pietus) nuo kelio).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 143; Jaczynowski A. Pilkalnia Chwejdańska // Wisła (Warszawa). 1905. Т. 19, p. 99; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich wiarownie. Warszawa, 1906, p. 17, 21, 38–39, 69, 86–87; Крживицкий Л. Жмудские пилькальни // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 95, 125, 127–128; Biržiška V. Paskutinioji žemaičių kova // Karys. 1922. Nr. 15, p. 174–

175; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 18, 20, 40, 71, 88; Gražusis Kvėdarnos piliakalnis // Vakarai (Klaipėda). 1936 08 16, p. 4; Nausėda J. Kvėdarnos piliakalnis // Vakarai (Klaipėda). 1937 10 02, p. 5; Pr. J. Šis tas iš Kvėdarnos praeities // Lietuvos aidas. 1938 11 17. Nr. 522, p. 7; Kviedarnos piliekalnis // Žemaičių prieteliai (Telšiai). 1939. Nr. 50, p. 7; Padievačis // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1960. Т. XXI, p. 328; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 11. Nr. 82(212), p. 4; Padievačis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. Т. 2, p. 730; Nezabitauskas A. Kvėdarnos piliakalnis ir gynybinė pilis // Artojas (Šilalė). 1968 03 19; Tautavičius A. Kvėdarnos piliakalnis // Mokslas ir gyvenimas. 1971. Nr. 1, p. 50–51; Statkevičius V. Piliakalniai saugo senovę // Artojas (Šilalė). 1973 05 19. Nr. 58(2667), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. Т. II, p. 91–92 (Nr. 356); Statkevičius V. Žvilgsnis į giliajų praeitį // Kraštotyra. Vilnius, 1985. Т. 19, p. 82–84; Balčiūnas K. Kurmis rado Romos monetą // Tiesa. 1986 09 03, p. 4; Balčiūnas K. Kurmis ir archeologai // Mūsų gamta. 1986. Nr. 10, p. 29; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. Т. I, p. 272–273; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalnai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Baranauskas T. Lietuvos medinės pilys rašytinių šaltinių duomenimis // Lietuvos archeologija. Vilnius, 2003. Т. 24, p. 59, 81; Michelbertas M. Seniausia Kvėdarnos praeitis // Kvėdarna. Vilnius, 2004, p. 45, 53–54; Lietuvos piliakalnai. Atlasas. Vilnius, 2005. Т. II, p. 482–485.

Padievačio piliakalnis
iš rytu pusės.
2005 04 03.
G. Zabielaus nuotr.

Padievytis

Laukuvos seniūnija (N $55^{\circ}34'33.0''$; E $22^{\circ}14'49.2''$)

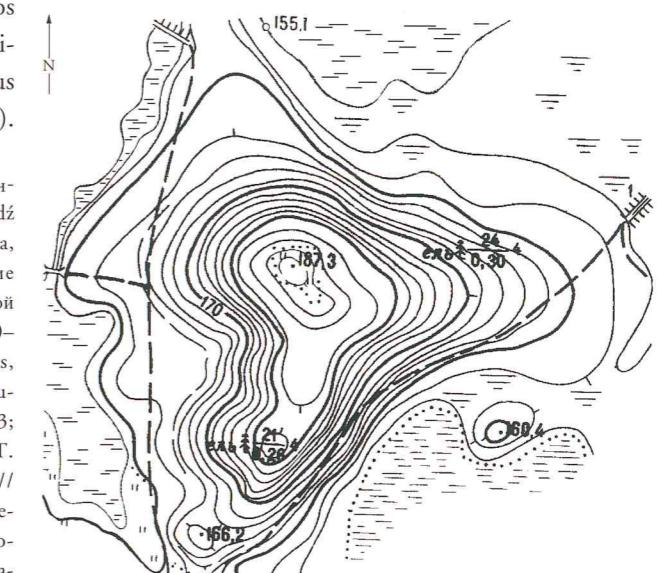
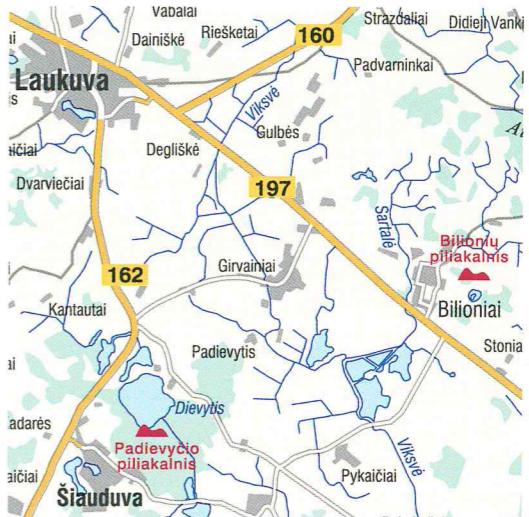
Padievytis piliakalnis iš oro (šiaurės vakarų pusės).
2006 05 11. Z. Baubonio nuotr.

Piliakalnis įrengtas Dievyčio ežero pietiniame krante esančioje masyvioje kalvoje (187,3 m virš jūros lygio). Aikštėlė netaisyklingo keturkampio formos, pailga rytų – vakarų kryptimi, 150x100 m dydžio, kiek žemesniu pietiniu kraštu. Piliakalnis apaugęs mišriu mišku, kuris anksčiau buvo kirstas, dalis aikštėlės dirvonoja, iš jų rytiniu šlaitu veda kelias. Šlaitai statūs, 15–20 m aukščio. Apie piliakalnį žinomi 4 padavimai.

Į rytus nuo piliakalnio per Ežervyčio pelkę veda kūlgrinda.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia. Vienas didesnių Žemaitijos piliakalnių kur kas menkesniais įtvirtinimais. Patogi vieta slėptuvei, nes juosiamas pelkių iškyla ežero krante. Galima ir senoji švenvietė. Pasiekiamas iš Šilalės–Laukuvos kelio pasukus į Šiauduvą, už 900 m pasukus į kairę (šiaurę) dešinesniu miško keliuku ir pavažiavus 500 m (yra 100 m į kairę (vakarus) nuo keliuko).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 144; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 19–21, 54, 69; Кржицкий Л. Жмудские пилькальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 90–91, 106, 116; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 18–21, 55, 71; Vilainis A. Laukuvos apylinkėse // Ateitis. 1943 09 01. Nr. 202, p. 3; Padievytis // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1960. T. XXI, p. 328; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 18. Nr. 85(215), p. 4; Padievyčio draustinis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 730; Valančius M. Pasakojimas Antano Tretininko // Raštai. Vilnius, 1972. T. I, p. 364 (Nr. 56); Statkevičius V. Žilų padavimų takais // Artojas (Šilalė). 1973 10 04. Nr. 117(2726), p. 3; 10 06. Nr. 118(2727), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 120 (Nr. 499);

*Padievyčio piliakalnis iš šiaurės pusės.
2004 05 09. G. Zabielaus nuotr.*

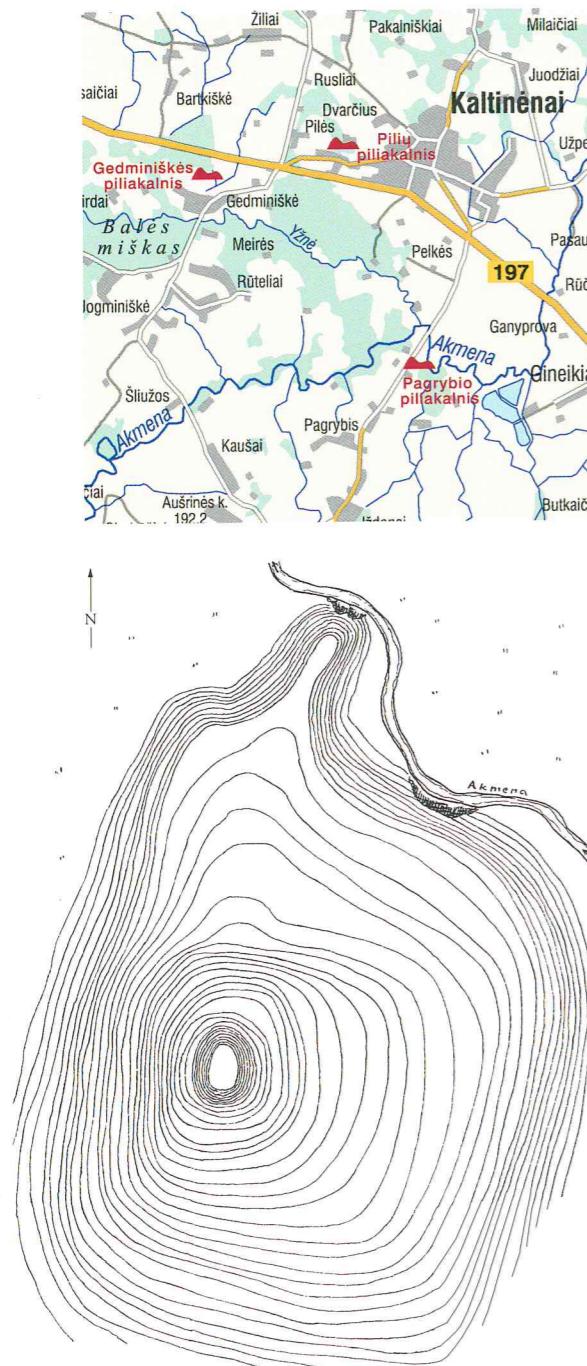
*Padievyčio piliakalnis iš šiaurės pusės XX a. pradžioje.
L. Kšivickio nuotr. Vytauto Didžiojo karo muziejus,
inv. Nr. 2077*

Padievytis // Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1981. T. 8, p. 398; Žukauskas P. Kas „nupraus“ Dievytį? // Artojas (Šilalė). 1989 02 09. Nr. 17(4540), p. 3; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 281; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Šimėnas V. Archeologinė Laukuvos apylinkių praeitis // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 124; Vaitkevičius V. Laukuvos šventvietės // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 154–155, 161–163, 164–165; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 486–487.

Kaltinėnų seniūnija (N55°32'25.4"; E22°27'08.8")

*Pagrybio piliakalnis iš oro (vakarų pusės).
2006 05 11. Z. Baubonio nuotr.*

Piliakalnis, vadinamas Skuburlės kalnu, įrengtas aukštumos pakraštyje Akmenos kairiajame krante. Aikštėlė ovali, orientuota šiaurės – pietų kryptimi, 13 m ilgio, 20 m pločio. Jos pietiniame krašte supiltas 0,7 m aukščio, 12 m pločio pylimas. Piliakalnio pietiniame šlaite yra 5 m pločio, 0,2 m gylio griovys, už kurio supiltas 0,5 m aukščio, 12 m pločio pylimas 1,5 m aukščio išoriniu šlaitu, kuris šiauriniame šlaite, 6 m žemiau aikštėlės virsta nežymia terasa. Antra 5 m pločio terasa yra šiauriniame šlaite, 12 m žemiau aikštėlės. Ji vakariname ir rytiniame šlaituose išeina į papilį. Apie piliakalnių žinomi 2 padavimai.

I pietus nuo piliakalnio yra papilys. Jo aikštėlė keturkampė, orientuota šiaurės – pietų kryptimi, 27 m ilgio, 63 m pločio pietvakariniame krašte. Aikštėlėje rasta žiestos keramikos, molio tinko (sau-goma Lietuvos nacionaliniame muziejuje).

Piliakalnio šlaitai statūs, 8–20 m aukščio, papilio – irgi statūs, 10 m aukščio. Piliakalnis apaugęs smarkiai praretintais lapuočiais, papilys dirvonojuoja.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.– II tūkst. pradžia. Ispūdingas nedidelis smarkiai įtvirtintas piliakalnis, dominuojantis plataus Akmenos slėnio krašte. Jo formos atsvirė praretinus medžius. Pasiekiamas iš Klaipėdos–Kauno autostrados Kaltinėnų–Upynos sankryžoje pasukus į kairę (šiaurę) Kaltinėnų link (yra dešinėje (i rytus) nuo kelio, keliui tik pradėjus leistis į Akmenos slėnį).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 146; Скобич Ф. Местечко Колтыняны // Памятная книжка Ковенской губернии на 1901 год. Kovno, 1900, с. 52–53; Turauskas P. Senovės kapų kalnai // Viltis. 1910 06 16(29), p. 2; Pradėjo naikinti piliakalnus // Lietuvos aidas. 1932 12 27, p. 6; Krzywicki L. Na Žmudzi // Wspomnienia. Warszawa, 1957. T. I, p. 423–424; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Pagrybis // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 735; Valančius M. Pasakojimas Antano Tretininko // Raštai. Vilnius, 1972. T. I, p. 365 (Nr. 63); Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 122 (Nr. 508); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 276; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 488–489.

Pagrybio piliakalnis iš šiaurės pusės.
2004 05 09. Z. Baubonio nuotr.

Pagrybio piliakalnis iš šiaurės pusės XX a. pirmoje pusėje. Šiaulių „Aušros“ muziejus, inv. Nr. 1217

Pakisys

Pajūrio seniūnija (N55°27'07.7"; E22°01'09.2")

Pakisio piliakalnis iš šiaurės rytų pusės.
2005 04 02. Z. Baubonio nuot.

Pakisio piliakalnis iš pietryčių pusės
1961 m. Lietuvos istorijos instituto
Rankraštynas, inv Nr. 11633

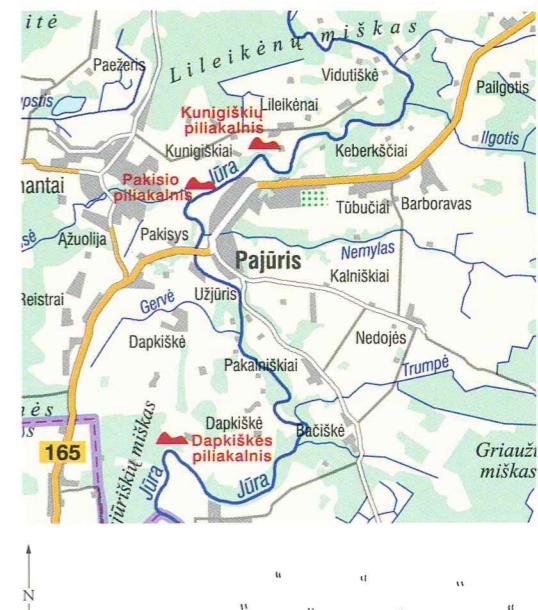
Piliakalnis įrengtas aukštumos krašte Jūros ir Kisės dešiniajame krante, upių santakoje. Aikštėlė ovali, pailga rytų – vakarų kryptimi, 29x17 m dydžio. Jos pietinę – vakarinę puses lanku juosia 6 m aukščio, 36 m pločio pylimas, kurio 11 m išorinis šlaitas leidžiasi į 9 m pločio, 3 m gylio griovį. Šlaitai statūs, 5–7 m aukščio. Piliakalnis apaugęs laupočiais, žinomas ir Pajūrio vardu. Apie piliakalnį yra 19 padavimų.

Vakarinėje papédėje, 1 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta lipdytos ir žiestos keramikos, molio tinko (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje). 150 m į šiaurės rytus yra X–XIII a. Kunigiškių senkapis (tyrinėtas 1971 m.). 200 m į šiaurę nuo piliakalnio, Kisės kairiajame krante yra Aukuru vadintamas Kunigiškių akmuo (tyrinėtas 1971 m.).

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Klasikinis vėlyvas piliakalnis, esantis tiesiai priešais Pajūrį, tik kitame Jūros krante. Išpūdingas pylimas, žemėjantis į kraštus, lanku juosia nedidelę aikštėlę, sudarydamas stipriai įtvirtintos pilaitės išpuštį. Pasiekiamas iš Pajūrio–Jomantų plento Jomančių pradžioje pasukus į dešinę (rytus), už 800 m pasukus į kairę (šiaurės rytus) ir pavažiavus 500 m iki sodybos (yra už jos).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 155; Тautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 11. Nr. 82(212), p. 4; Pakisys // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 741; Statkevičius V. Piliakalniai saugo senovę // Artojas (Šilalė). 1973 05 19. Nr. 58(2667), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 124 (Nr. 516); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 274–275; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 490–491.

Pakisio piliakalnio 1936 m. planas.
Autorius B. Lukoševičius. Kultūros paveldo centro archyvas F. 15. A. 1. Nr. 33

Pavėžis

Kvėdarnos seniūnija (N $55^{\circ}32'01.3''$; E $22^{\circ}01'56.9''$)

Pavėžio piliakalnis iš oro
(vakarų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Pavėžio piliakalnis
iš pietų pusės.
2006 03 26.
Z. Baubonio nuotr.

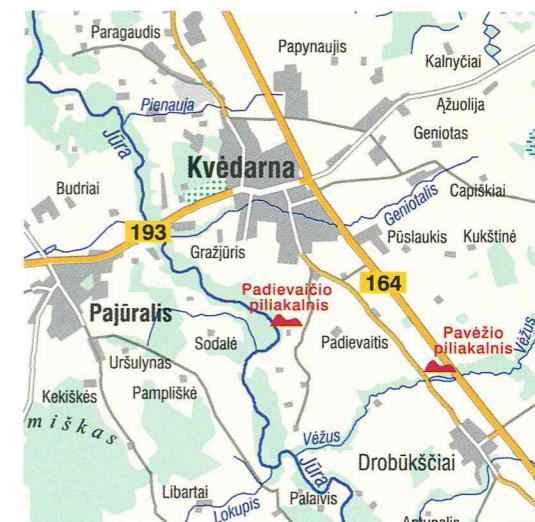

Piliakalnis įrengtas Vėžaus upelio (dabar – tvenkinys) dešiniojo kranto kyšulyje. Aikštė keturkampė, pailga rytų – vakarų kryptimi, 33x21 m dydžio. Jos rytiniame gale supiltas beveik tiesus 18 m ilgio, 1,2 m aukščio, 6,5 m pločio pylimas, už kurio iškastas 5 m pločio, 1 m gylio griovys. Vakariniame aikštės gale supiltas 0,3 m aukščio, 5 m pločio pylimas, kurio 1,5 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi į 2 m pločio, 0,3 m gylio griovį. Už jo supiltas antras 0,5 m aukščio, 2 m pločio pylimas. Už šio pylimo yra 3,5 m pločio terasa, kurios išorinis 1,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į antrą 1,5 m pločio terasą. Šlaitai statūs, 5–7 m aukščio. Šiaurinis piliakalnio šonas nuplautas upelio. Piliakalnis apaugęs lapuočiais, žinomas ir Drobūkščių vardu.

Pavėžio piliakalnis tapatinamas su Genioto dvaro (kiemo) vieta, minima 1385, 1387, 1393, 1394 ir 1395 m. kryžiuočių kelij aprašymuose.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.– II tūkst. pradžia. Nedideli piliakalnio įtvirtinimai rodo tame stovėjus ne stiprią pilį, o įtvirtintą sodybą. Pasiekiamas Šilalės–Kvėdarnos plentu (yra 40 m į kairę (pietvakarių), iškart už Vėžaus upelio).

Lit.: Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 132 (Nr. 561); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 274; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 492–493.

Pilės

Kaltinėnų seniūnija (N $55^{\circ}34'00.9''$; E $22^{\circ}26'01.1''$)

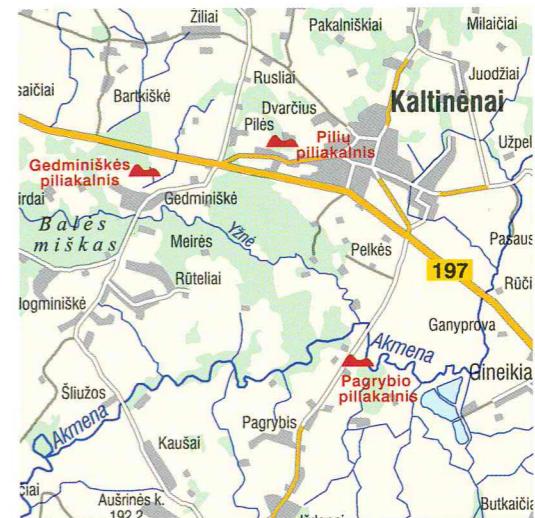
Piliu piliakalnis iš oro (šiaurės pusės).
2004 05 19. R. Kraujalio nuotr.

Piliu piliakalnis iš pietryčių pusės
XX a. pradžioje. L. Kšivickio nuotr.
Vytauto Didžiojo karo muziejus,
inv. Nr. 2044

Piliakalnis, vadinamas Kepaluškalniu, įrengtas aukštumos pakraštyje, dvių daubų suformuotame kyšulyje. Aikštelė beveik apvali, kiek pailga šiaurės – pietų kryptimi, 48x45 m skersmens, 3 m žemesnais nei centras pietiniu ir vakariniu kraštais. Ji apjuosta iki 1,5 m aukščio, 13 m pločio (šiauriniame krašte) pylimu, iš kurio kituose šonuose likusi tik 4 m pločio terasa. Aikštelėje aptinkta pentinų, akmeninių svedinių ir kitų radinių (neišliko). Iš šiaurės pusės ji įtvirtinta net 5 pylimais ir grioviais, kurių trys pirmieji juosė ir rytinį bei vakarinį šlaitus. Šiaurinėje pylimo pusėje iškastas 7 m pločio, 2 m gylio griovys, už kurio supiltas 1 m aukščio, 6 m pločio antras pylimas. Už šio pylimo iškastas antras 5,5 m pločio, 0,2 m gylio griovys. Už jo supiltas trečias 0,2 m aukščio, 6 m pločio pylimas, iškastas trečias 6,5 m pločio, 0,1 m gylio griovys, tada ketvirtas 0,4 m aukščio, 5 m pločio pylimas ir ketvirtas 4,5 m pločio, 1,5 m gylio griovys, tada penktas 1,5 m aukščio, 4,5 m pločio pylimas ir penktas 3 m pločio dugne, 1,5 m gylio griovys. Pietiniame šlaite, 4 m žemiau aikštelės krašte esančios terasos iškastas 3 m pločio, 1,5 m gylio griovys, už kurio supiltas 5 m pločio pylimas 2 m aukščio išoriniu šlaitu. Jie likę tik pietvakarinėje dalyje, kitur jau sunaikinti. Dar 3 pylimai buvę rytiniame šlaite. Piliakalnis žinomas ir Kaltinėnų vardu.

Šlaitai statūs, 20 m aukščio. Piliakalnis labai apardytas arimų, dauguma pylimų nuskleisti, grioviai užlyginti. Pylimus apardė ir į vakarus nuo piliakalnio stovėjusi sodyba (nugriauta), apie 2002 m. vykė piliakalnio tvarkymo darbai (per šiaurinius įtvirtinimus į aikštelę nutiestas akmeninis grįstas kelias, penkojo griovio vietoje įrengta

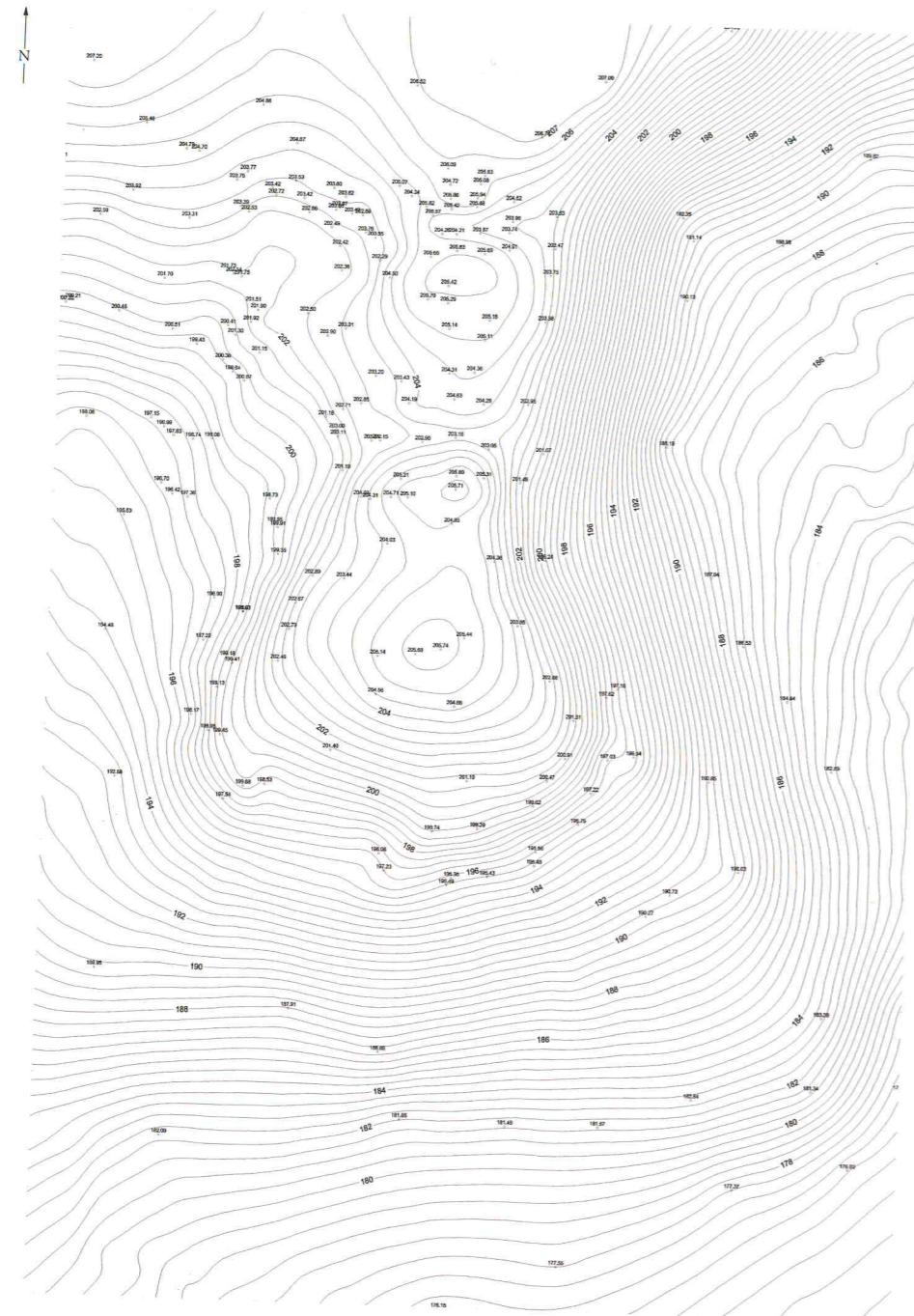
mašinų stovėjimo aikštelė). Aikštelė dirvonuoja, šlaituose auga pavienės 1960 m. pasodintos pušys. Aikštelės centre stovi aukuras, plevėsuoją Lietuvos ir Šilalės vėliavos.

1990 m. Jonas Genys piliakalnio aikštelėje ištyrė 8,5 m² plotą, kultūrinio sluoksnio neaptiko.

Piliakalnis datuojamas II tūkst. pradžia.

Apie 0,5 km į pietvakarius nuo piliakalnio, Gedminiškių link nurodomas buvęs antras piliakalnis, XX a. pradžioje galutinai sunaikintas karjeru. Sprendžiant pagal vietovės reljefą, jis turėjo būti įrengtas aukštumos kyšulyje. Apie jį daugiau duomenų neišliko.

Originalus, net kelių tvirtinimų žiedų juosiamas piliakalnis. Gaila, kad tie įtvirtinimai labai nukentėjo nuo vėlesnės žmonių veiklos. Pasiekiamas Kaltinėnų–Laukuvos plentu pavažiavus 1,2 km nuo Kaltinėnų (yra 100 m į dešinę (šiaurę)). Į viršų veda vakarine piliakalnio papėde nutiestas asfaltuotas kelias.

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 145–146; Тautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 18. Nr. 85(215), p. 4; Pilės // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1968. T. 2, p. 847; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 135

Pilių piliakalnis //
iš pietų pusės.
2004 05 09.
Z. Baubonio nuotr.

Prienai

Upynos seniūnija (N $55^{\circ}30'07.6''$; E $22^{\circ}26'20.1''$)

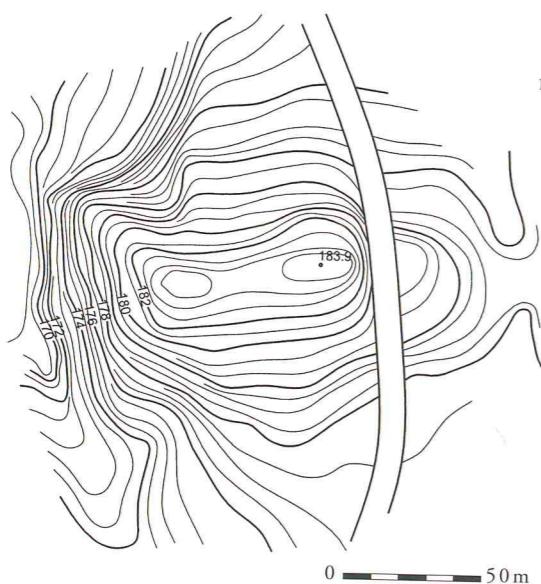
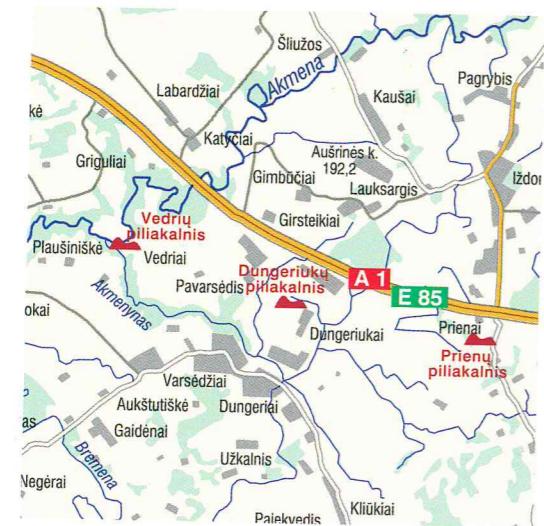
Prienų piliakalnis iš oro (pietryčių pusės).
2006 05 11. Z. Baubonio nuotr.

Prienų piliakalnis iš šiaurės pusės 1958 m.
J. Antanavičiaus nuotr. Kultūros paveldo centras,
archeologijos paminklų seni pasai

Prienų piliakalnis iš šiaurės pusės.
2004 05 09. G. Zabielos nuotr.

Prienų piliakalnis iš šiaurės pusės.
2006 05 29. G. Zabielos nuotr.

Piliakalnis, vadinamas Birgėkalniu, įrengtas atskiroje kalvoje. 80x30 m dydžio aikštėlė ovali, pailga rytų – vakarų kryptimi. Šlaitai statūs, 10 m aukščio, viršutinėje 4–5 m aukščio dalyje pastatinti. Piliakalnis apardytas arimų, bulviarūsių, rytinis kraštas nukastas tiesiant Kaltinėnų–Upynos kelią. Piliakalnis dirvonuoja, vakarinis šlaitas apaugęs lapuočiais. Apie piliakalnį žinomi 2 padavimai.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Piliakalnio siluetas matomas visai šalia Kauno-Klaipėdos autostrados. Pasiekiamas iš Klaipėdos-Kauno autostrados Kaltinėnų–Upynos sankryžoje pasukus į dešinę (pietu) Upynos link ir važiavus 100 m (yra dešinėje (vakaruose)).

Lit.: Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 18. Nr. 85(215), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 140 (Nr. 604); Masteikiienė I. Prienų piliakalnis // Artojas (Šilalė). 1978 04 13. Nr. 44(3406), p. 4; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 285–286; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Statkevičius V. Prienų piliakalnis // Šilalės artojas (Šilalė). 1996 11 15. Nr. 88(5368), p. 4; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 494–495.

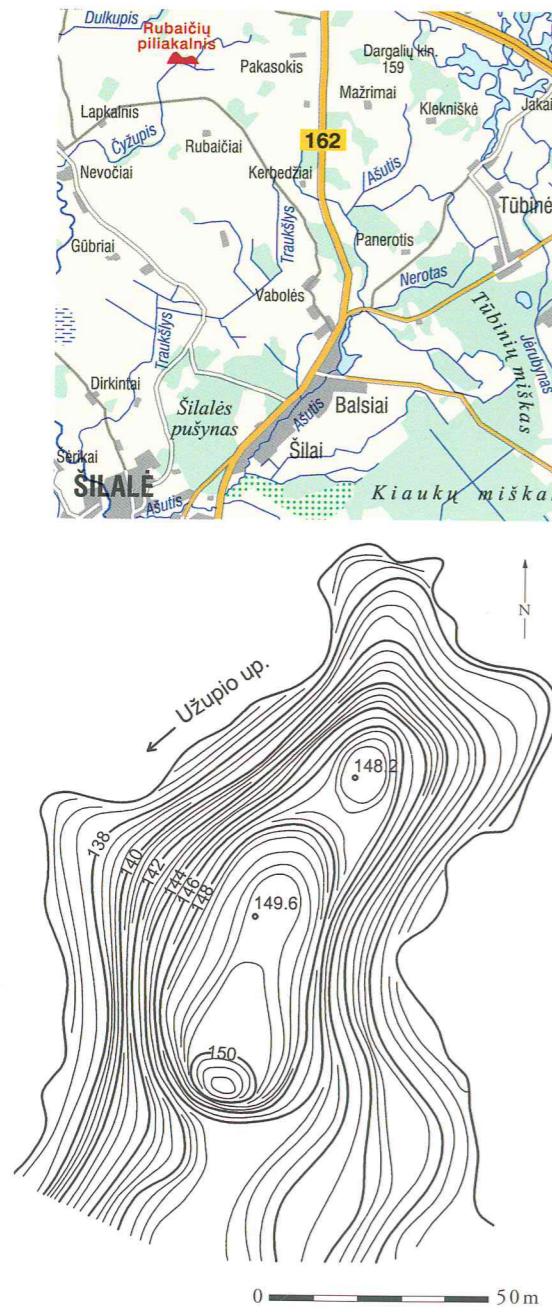
Šilalės seniūnija (N $55^{\circ}32'57.6''$; E $22^{\circ}11'18.5''$)

Rubaičių piliakalnis iš oro (vakarų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Rubaičių piliakalnis iš rytų pusės.
2005 04 01.
G. Zabielaus nuotr.

Rubaičių piliakalnio 1978 m. planas.
AB „Hidromelioracija“ archyvas

Piliakalnis, vadinamas Pile, įrengtas atskiroje kalvoje, iš vakarų, šiaurės ir rytų juosiamoje Reksvės upelio. Aikstelė keturkampė, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 56x26 m dydžio, 2 m žemesniu šiauriniu galu. Šiauriniame gale supiltas 1,5 m aukščio, 13 m pločio pylimas, kurio išorinis 6 m šlaitas leidžiasi iki 9,5 m pločio, 2 m gylio griovį, už jo supiltas antras 2 m aukščio, 13 m pločio pylimas. Pietiniame aikstelės krašte supiltas 1 m aukščio, 13 m pločio pylimas, kurio išorinis 7 m aukščio šlaitas leidžiasi iki 12 m pločio, 2 m gylio griovį. Šlaitai statūs, 9 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, apaugęs lapuočiais su tankiomis anksčiau iškirstų medžių atžalomis. Apie piliakalnį žinomi 2 padavimai.

400 m iš šiaurė nuo piliakalnio yra Sargute vadina kalva.

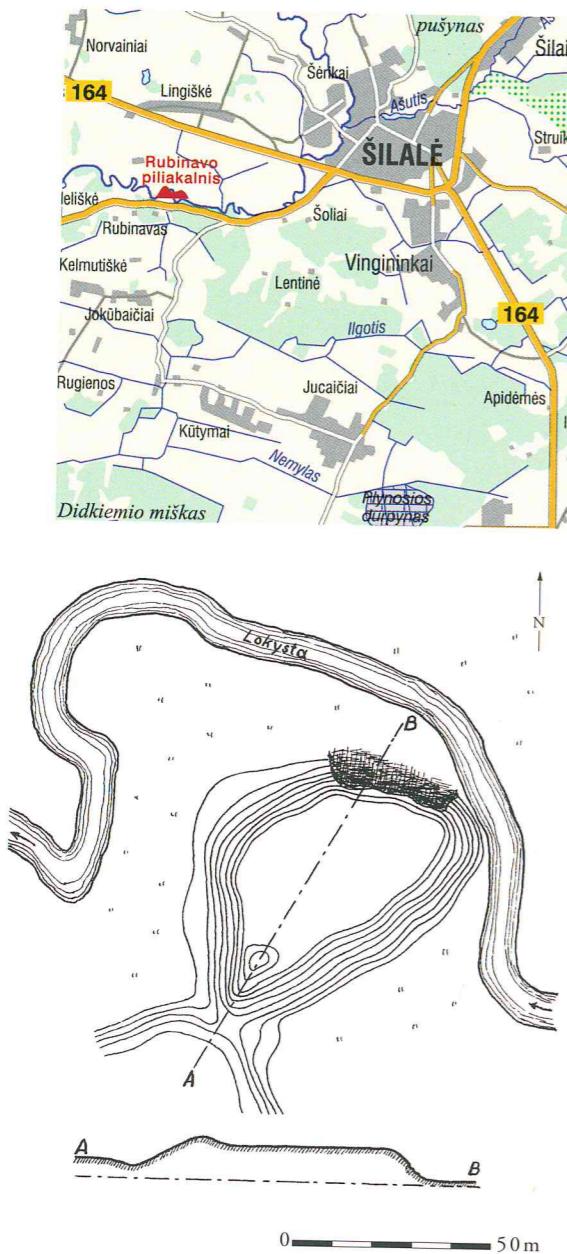
Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia. Tarp melioruotų laukų likęs medžiai apaugę piliakalnis, užgožtas atžalų, dėl kurių sunku suvokti buvusią jo didybę. Pasiekiamas iš Šilalės–Žadeikių kelio Nevočiuose pasukus į dešinę (šiaurės rytus) link Rubaičių, prieš antrą didesnį kelio posūkį į dešinę pasukus į kairę (šiaurės vakarus) lauko keliuku ir pavažiavus 400 m (yra kiek kairiau).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 144; Тautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Rūbaičiai // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 106; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 146 (Nr. 641); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 280; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 496–497.

Šilalės seniūnija (N55°28'53.5"; E22°08'13.7")

Rubinavo piliakalnis iš oro (vakarų pusės).
2006 05 11. Z. Baubonio nuotr.

Piliakalnis, vadinamas Švedų pilimi, Šarūno kalnu ar Šarūno kapu, įrengtas Lokystos kairiajame krante esančiame aukštumos kyšulyje, upės juosiamame iš šiaurės vakarinės, šaurinės, rytinės ir pietinės pusiu. Aikštelė keturkampė, pailga pietvakarių – šiaurės rytų kryptimi, 44x22 m dydžio. Ji buvusi apjuosta pylimu, kuris išlikęs tik pietvakarinėje, pietrytinėje ir šiaurės rytinėje pusėse. Pietvakariniai aikštelės gale supiltas 2 m aukščio, 25 m pločio pylimas, kurio išorinis 6 m aukščio šlaitas leidžiasi į 16 m ilgio, 20 m pločio, 3 m gylio griovį. Pietrytinėje aikštelės krašte yra 0,3 m aukščio, 8 m pločio pylimas, šiaurės rytiniame krašte – 0,5 m aukščio, 10 m pločio pylimas. Šiaurinėje pusėje buvo įvažiavimas į piliakalnį. Šlaitai statūs, 10 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, apkasų, šiaurės rytiniame pylime iškastos duobės, pietvakariiniu grioviu praeina kelias. Piliakalnio šiaurinis – šiaurės rytinis šlaitas apie 1860 m. nuardytas kasant karjerą. Aikštelė dirvonuoja, šlaituose auga paskiri medžiai. Apie piliakalnį žinoma 30 padavimų.

Pietvakarinėje papédėje, 1 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta lipdytos keramikos (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje).

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Gražus šlaitą praradęs piliakalnis Lokystos slėnio krašte. Pasiekiamas Šilalės–Pajūrio plento (yra 100 m į dešinę (šiaurę) nuo plento, pavažiavus 800 m į vakarus nuo kelio atsišakojimo į Kütymus, iškart pasibaigus miškui).

Lit.: Tarasenka P. Lietuvos archeologijos medžiaga. Kaunas, 1928, p. 226; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Rubinavas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 106; Statkevičius V. Šarūnkalnis // Artojas (Šilalė). 1972 12 07. Nr. 145(2599), p. 3; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 146–147 (Nr. 642); Statkevičius V. Rubinavo

piliakalnis // Artojas (Šilalė). 1989 06 27. Nr. 75(4598), p. 3; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 280–281; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 498–499.

Rubinavo piliakalnis
iš pietvakarių pusės.
2006 03 26.
Z. Baubonio nuotr.

Simėnai

Upynos seniūnija (N $55^{\circ}26'51.3''$; E $22^{\circ}35'56.7''$)

Simėnų (centre) piliakalnio kompleksas
(kairėje – Kalniškių (Tauragės raj.)
piliakalnis) iš rytų pusės. 2006 03 25.
Z. Baubonio nuotr.

Simėnų piliakalnis iš vakarų pusės 1954 m.
J. Atkočaičio nuotr. Kultūros paveldo centras,
archeologijos paminklų seni pasai

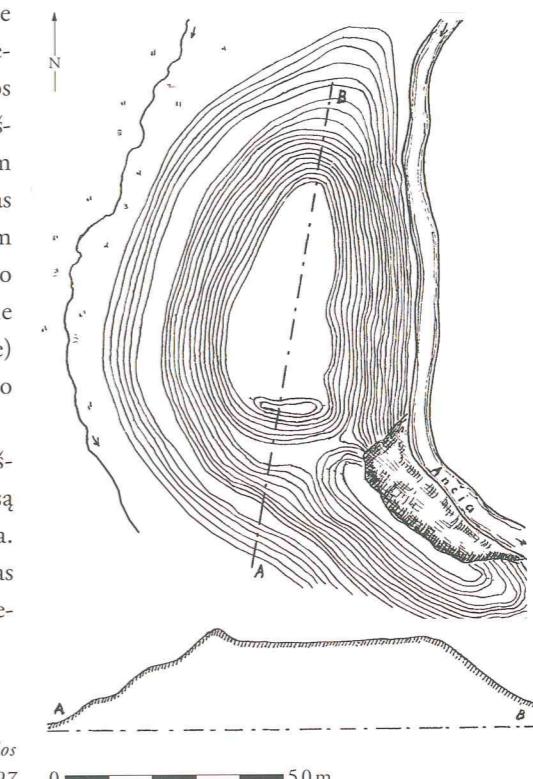
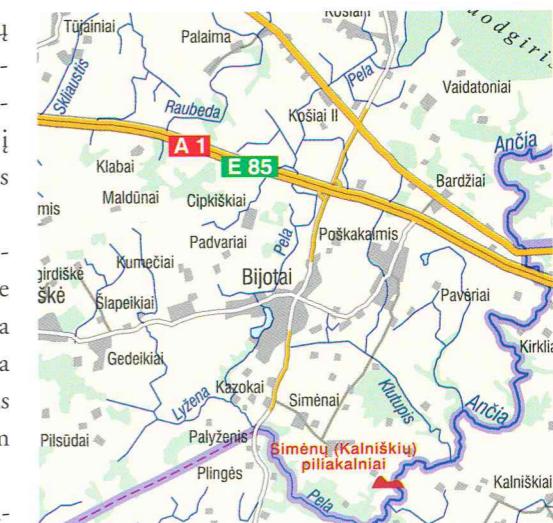
Simėnų piliakalnio archeologijos paminklų kompleksui priklauso Simėnų piliakalnis su priešpiliu ir papédės gyvenviete bei Kalniškių piliakalnis (Simėnų piliakalnio papilys), esantis 250 m į pietryčius nuo Simėnų piliakalnio, jau Tauragės rajone, Skaudvilės seniūnijoje.

Piliakalnis, vadinamas Pelėdkalniu arba Pelėkalniu, yra aukštumos kyšulyje Ančios dešiniajame krante, ties santaka su Gulbinu (Pela). Aikštelė pailga šiaurės – pietų kryptimi. Ji beveik visa nuplauta Ančios, liko tik 36 m ilgio, 1–3 m pločio vakarinis kraštas. Jos šiauriniame krašte yra 28 m pločio, 6 m ilgio griovys.

I šiaurę nuo piliakalnio, už griovio yra priešpilis. Jo aikštelė keturkampė, pailga šiaurės – pietų kryptimi, 40x17 m dydžio, 2 m iškilusia rytinė dalimi. Joje rastas bronzinis 3,2 cm skersmens lieutas žiedas su pynimo imitacija, lipdytos keramikos (saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Aikštelės šiauriniame gale supiltas 3 m aukščio, 19 m pločio pylimas, kurio išorinis 9,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 5 m pločio terasą. Jos išorinis 2,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 22 m pločio, 3 m gylio griovį 8 m pločio dugnu. Priešpilio vakariniam šlaite, 6 m žemiau yra 3–6 m (šiaurės vakaruose) pločio terasa, išeinanti į terasą aukščiau šiaurinio griovio tarp piliakalnio ir priešpilio.

Piliakalnio šlaitai statūs, 16 m aukščio, priešpilio šlaitai irgi statūs, 20 m aukščio. Beveik visą piliakalnį ir priešpilio rytinę pusę nuplovė Ančia. Jie apaugę lapuočiais, piliakalnio vakarinis šlaitas dirvonuoja. Piliakalnis žinomas ir Ivankių bei Keterų vardais.

Simėnų piliakalnio planas. Mokslo akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius F. 235-97

*Siménų piliakalnis
iš rytų pusės.
2006 03 25.
Z. Baubonio nuotr.*

Kalniškių piliakalnis (papilys) (N $55^{\circ}26'46.9''$; E $22^{\circ}36'09.9''$) (Pilaitė) įrengtas atskiroje kalvoje Ančios kairiajame krante, jos slėnyje, 400 m į pietus nuo piliakalnio. Aikštėlė netaisyklingai apvali, 27 m skersmens. Šiaurinė ir rytinė papilio dalys nuplautos. Papilys dirvonuoja, šiaurinis ir vakarinis šlaitai apaugę lapuočiais. Rytinis šlaitas nuolaidus, kiti nuplauti, statūs, 10–12 m aukščio.

Vakarinėje piliakalnio papédėje, 1 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta lipdytos keramikos (neišliko).

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Buvusios didybės likučiai, tebegriūvantys į Ančią. Priešpilis įspūdingas ir dabar, o štai paties piliakalnio beveik nelikę. Pasiekiamas iš Bijotų–

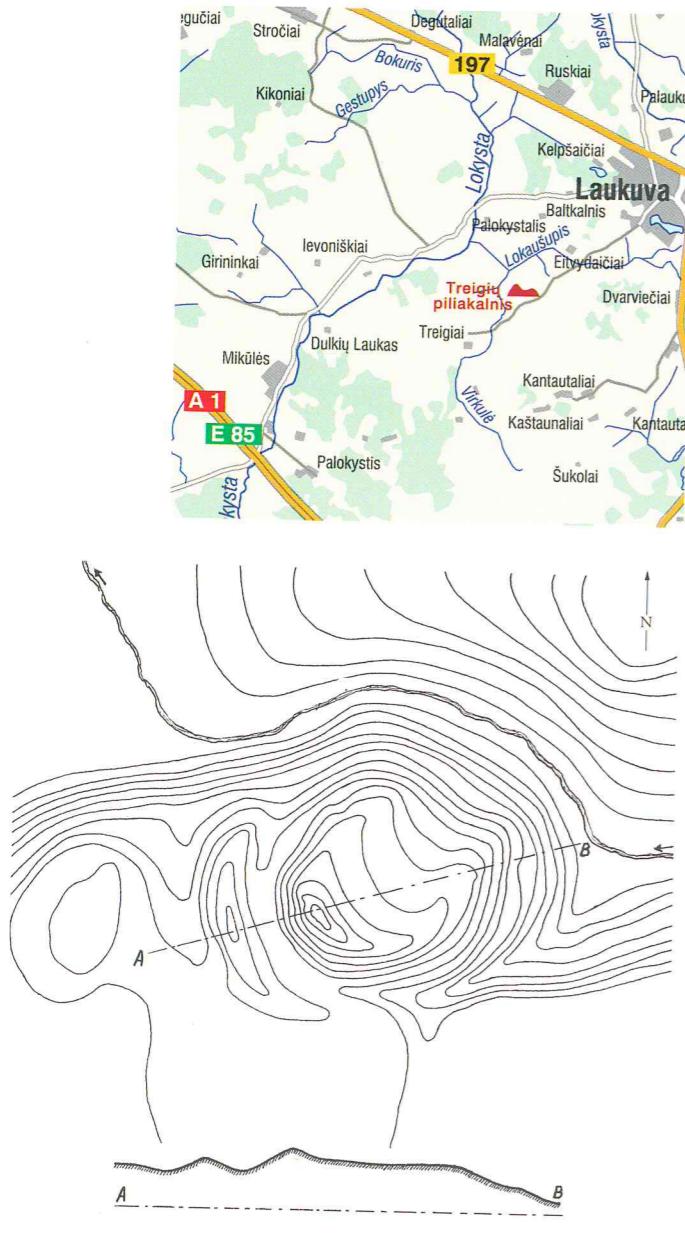
Skaudvilės kelio pasukus į Siménus, juose nuo buvusių fermų pavažiavus tiesiai į pietryčius, kelio gale dar paėjus 200 m tiesiai į pietryčius – iš viso 750 m.

Lit.: Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 16. Nr. 84(214), p. 4; Siménai // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 198; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 151 (Nr. 666); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 282; Zabiela G., Vaitkevičius V. Archeologijos paminklų žvalgymas Žemaitijoje // Archeologiniai tyrimai Lietuvoje 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 487–488; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 500–503.

Laukuvos seniūnija (N $55^{\circ}36'24.1''$; E $22^{\circ}11'57.0''$)

*Treigių piliakalnis iš oro (pietvakarių pusės).
2005 02 07. Z. Baubonio nuotr.*

Piliakalnis, dar vadinamas Eržinkalniu, įrengtas aukštumos krašte, Lokaušupio kairajame krante, ties jo intaku Virkule. Aikstelė beveik apvali, 15x14 m dydžio, žemėjanti į šiaurės rytus. Ją iš pietryčių, pietvakarių ir šiaurės vakarų juosia pylimas, kuris aukščiausias pietvakariame gale (3 m aukščio ir 14 m pločio). Jo išorinis 8 m aukščio šlaitas leidžiasi į 7 m pločio, 1,5 m gylio griovį, už kurio supiltas antras 120 m ilgio, 3 m aukščio, 16 m pločio lanko formas pylimas. Pirmojo pylimo šiauriniame gale yra senojo įvažiavimo liekanos – 3 m pločio tarpas. Šlaitai statūs, 12–14 m aukščio. Piliakalnis apaugęs pavieniais medžiais, likusiais po kirtimo. Pietvakariame šlaite įrengti laiptai. Piliakalnis minimas ir Kaštaunalių bei Sarviečių vardais. Apie piliakalnį žinomi 3 padavimai.

Pietvakarių ir pietryčių papédėse, 4,5 ha plote yra papédės gyvenvietė. Į šiaurės rytus nuo piliakalnio yra Sargute vadinama kalva.

1394 m. rugėjo 24 d. kryžiuočių kelio į Medininkų kraštą aprašyme nurodoma jų „pirma stovykla prie Lokystos, kur yra piliavietė“ (Kraštas ar žmonės. Vilnius, 1988, p. 17). Šis įrašas rodo, jog Treigiu piliakalnis tuo metu jau buvo apleistas.

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

Klasikinis vėlyvas gerai įtvirtintas piliakalnis, neseniai išsivadavęs iš medžių tankmės. Pasiekiamas Laukuvos–Treigiu keliu (yra prieš Treigius, prieš kanalizuotą upelį pasukus į dešinę (šiaurės vakarus), už 200 m).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 143; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 27, 38, 42, 69; Крживицкий Л. Жмудские пиль-кальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 97, 105, 108, 125; Kosarzewskis A. Keli tautotyros mažmožai

ši kun. A. Kosarzewskio rinkinio // Tauta ir žodis. Kaunas, 1923. T. I, p. 109; Neištartas piliakalnis // Šaltinis (Marijampolė). 1927. Nr. 1, p. 13; Vrenasas P. Treigiai // Tautininkų balsas. 1927. Nr. 36, p. 6; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 27, 39, 43, 71; Vertas tyrinėjimo piliakalnis // Vakarai (Klaipėda). 1936 10 30, p. 4; Pr. J. Treigiu piliakalnio įdubimas vis didėja // Lietuvos aidas. 1938 09 17. Nr. 419, p. 10; Gražiūnas P. Laukuvos istoriniai paminklai // Lietuvos aidas. 1938 10 26 (Nr. 486), p. 10; J. E-čius. Alka. Laukuvos istorinės vietovės // Vakarai (Klaipėda). 1938 12 30, p. 4; Vilainis A. Laukuvos apylinkės // Ateitis. 1943 09 01. Nr. 202, p. 3; Nezabitauskas A. Lokystos piliakalnis // Artojas (Šilalė). 1964 06 06. Nr. 67(197), p. 3; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Treigiai // Lietuvių enciklopedija. Boston, 1964. T. XXXI, p. 432; Treigiai // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 572; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 169–170 (Nr. 755); Statkevičius V. Kur žemaičiai su kryžiuočiais grūmėsi // Artojas (Šilalė). 1975 11 29. Nr. 139(3424), p. 4; Statkevičius V. Treigiai // Artojas (Šilalė). 1976 03 04. Nr. 27(3079), p. 4; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 279–280; Masidunskis P. Šila-

lės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 72(5151), p. 3; Ponas Indijonas, milžinas Skuburlas ir kt. // Šiaurės Atėnai. 1996 10 05. Nr. 38(332), p. 9; Šimėnas V. Archeologinė Laukuvos apylinkių praeitis // Laukuva. Vilnius, 2005, I dalis, p. 122–124; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 504–505.

Treigiu piliakalnis iš pietryčių pusės 1964 m.
Z. Baubonio nuotr.

Treigiu piliakalnis iš
pietryčių pusės 1964 m.
Lietuvos istorijos
instituto Rankraštynas,
inv. Nr. 16575

Vaičiai

Šilalės seniūnija (N $55^{\circ}28'07.5''$; E $22^{\circ}15'52.7''$)

Vaičiai piliakalnis iš šiaurės pusės.
2005 04 02. G. Zabielos nuotr.

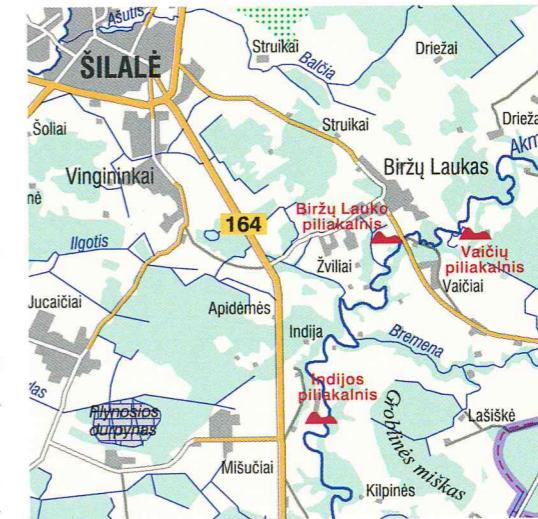
Vaičiai piliakalnio pylimas iš rytų
pusės 1961 m. Lietuvos istorijos
instituto Rankraštynas,
inv. Nr. 13184

Piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje Akmenos kairiajame krante. Aikštėlė trapecinė, pailga rytų – vakarų kryptimi, 35 m ilgio, 22 m pločio rytiniame gale, 30 m – vakariniame. Jos rytiniame krašte supiltas 3 m aukščio, 22 m pločio pylimas, kurio 6 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi į 10 m pločio, 1,5 m gylio griovį. Šlaitai statūs, apie 20 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, šlaitai – eroziją, jis apaugęs lapuočiais, išskyrus tik pradedančią užželti aikštėlę. I pietus nuo piliakalnio buvęs akmenimis grįstas kelias. Apie piliakalnį žinoma 14 padavimų.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Pamažu Akmenos pakrančių miškuose dingsantis piliakalnis su nemažu pylimu. Pasiekiamas Šilalės–Lomių keliu pravažiavus Akmeną, pasukus į kairę (šiaurės rytus) ir pavažiavus lauko keliuku pakrante 1,4 km iki sodybos (yra už jos į šiaurę, kitapus trumpos grovo).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 145; Тутавичюс А. Гыва istorijos knyga // Артоjas (Шилале). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Вайчай // Мажоjo lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Вильнюс, 1971. Т. 3, p. 633–634; Статкевичюс В. Квіčia Akmena // Артоjas (Шилале). 1973 06 7, p. 3; Литувос TSR archeologijos atlasas. Вильнюс, 1975. Т. II, p. 173 (Nr. 773); Статкевичюс В. Archeologijos paminklai // Шилалės kraštas. Вильнюс, 1994. Т. I, p. 277–278; Масидунскис Р. Шилалės krašto piliakalniai // Шилалės artojas (Шилале). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Литувos piliakalniai. Atlasas. Вильнюс, 2005. Т. II, p. 506–507.

Vaičiai piliakalnio 1936 m. planas.
Autorius B. Lukoševičius. Kultūros paveldo centro
archyvas F. 15. A. 1. Nr. 32

Vedriai

Upynos seniūnija (N $55^{\circ}30'37.0''$; E $22^{\circ}21'33.3''$)

Vedrių piliakalnis iš oru
(šiaurės vakarų pusės).
2006 05 11.
Z. Baubonio nuotr.

Vedrių piliakalnis iš pietų
pusės 1961 m. Lietuvos
istorijos instituto
Rankraštynas,
inv. Nr. 13198

Vedrių piliakalnio pylimas iš
tų pusės XX a. pradžioje.
Živickio nuotr. Vytauto
Didžiojo karo muziejus,
inv. Nr. 2050

Piliakalnis įrengtas Akmenos kairiajame ir Akmenyno dešiniajame krante, upių santakoje. Aikštelė buvo 80 m ilgio, pailga rytų – vakarų kryptimi, kiek aukštesniu rytiniu galu. Jos plotis neaiškus, nes Akmena nuplovė didžiąjį piliakalnio daļą, liko tik 1–5 m pločio (rytinėje pusėje) jo pietinis kraštas ir šlaitas. Vakariname gale būta 4 m gylio griovio, atkirtusio aukštumos kyšulio galą. Rytiniame aikštelės gale supiltas 5 m aukščio, 30 m pločio pylimas, kurio išorinis 6 m aukščio šlaitas leidžiasi į 20 m pločio, 4 m gylio griovį. Apie piliakalnį žinoma 14 padavimų.

I rytus nuo piliakalnio, už griovio įrengtas priešpilis. Jo aikštelė trikampė, 33x15 m dydžio. Aikštelės rytiniame krašte supiltas 33 m ilgio, 5 m aukščio, 16 m pločio pylimas, už kurio yra 20 m pločio, 1,5 m gylio griovys.

Vedrių piliakalnio 1981 m. planas.
Autorius R. Daukša. J. Lukošiūno archyvas

0 50 m

Vedrių piliakalnio priešpilio pylimas iš rytų pusės.
2006 03 25. Z. Baubonio nuotr.

Vedrių piliakalnis iš pietryčių pusės.
2005 04 03. G. Zabielaus nuotr.

Piliakalnio ir priešpilio šlaitai statūs, 25 m aukščio. Šiaurinis piliakalnio šlaitas nuo senų laikų nulat griūna. Piliakalnis ir priešpilis apaugę medžiais, priešpilio aikštėlė dirvonuoja.

I rytus nuo priešpilio, į pietus nuo piliakalnio ir į vakarus – šiaurę nuo piliakalnio, kitapus Akmenos 4 ha plote yra papédės gyvenvietė, kurioje rasta grublėtos keramikos, molio tinko. 2005 m. pietinę gyvenvietę dalį tarp Akmenyno ir piliakalnio tyrinėjo Gintautas Zabiela. Ištirtame upės ardomame 69 m² dydžio plote aptiktas 80–180 cm storio kultūrinis sluoksnis su įvairiais radiniai: geležiniai peiliai, ylomis, lazdeliniai smeigtukai, diržų sagčių dalimis, pasagine sege užriestais galais, žvejybos kabliuku, kalteliu, kaulinių šukų fragmentais, akmeniniais trintuvais, bronziiniu rateliniu smeigtuku, įvairių dirbinių smulkiais fragmentais, grublėta, lygia ir žiesta keramika (dažais jos puošta nagų įspaudais bei gnaibymo būdu suformuotu voleliu), gausiais gyvulių kaulais, molio tinku, perdegusiais akmenimis (saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje). Sluoksnio struktūra rodo, kad jo diduma čia greičiausiai buvo supiltą iš rekonstruojamo piliakalnio, o pietinėje papédėje žmonės apsigyveno I tūkst. pabaigoje. Tyrinėta gyvenvietės dalis datuojama maždaug IX–XII a.

I rytus už pylimo atsitiktinai aptikti senkapio radiniai: geležinis dviašmenis kalavijas, bronziinių pasaginių segių, juostinių apyrankių, žmonių kaulų, žirgo dantų (saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje, inv. Nr. AR562:1-4).

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–II tūkst. pradžia.

I Jūrą griūvantys neeilinės didybės likučiai. Priešpilis rodo buvus galingą pilį. Pasiekiamas iš Naujojo Obelyno–Varsėdžių kelio, prieš Varsėdžius pasukus į kairę (šiaurės vakarus) Kazokų link, už 1,1 km

pasukus į dešinę (Š), keliuku pavažiavus ir laukais paėjus iki jų šiaurinio kiek dešinesnio krašto – iš viso 1 km (yra kitapus Akmenyno upelio).

Lit.: Krzywicki L. Żmudź starożytnej. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906, p. 40, 44, 52–54, 87; Крживицкий Л. Жмудские пилькальны // Известия Императорской археологической комиссии. Санкт-Петербург, 1909. Выпуск 29, с. 107, 109, 113–116, 120, 128; Krzywicki L. W poszukiwaniu grodu Mendoga // Przegląd historyczny. Warszawa, 1909. T. VIII. Z. 1, p. 38; Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 41, 45, 53–55, 88; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Vedriai // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 700; Statkevičius V. Nuo Varsėdžių iki Obelyno // Artojas (Šilalė). 1973 08 16, p. 3; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 177 (Nr. 798); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 276–277; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 508–509.

Vedrių piliakalnio
papédės gyvenvietės
radiniai: smeigtukai,
cabliukas, peilis, kaltas.
G. Zabielaus nuotr.

Vilkų Laukas, I

Pajūrio seniūnija (N $55^{\circ}23'18.2''$; E $22^{\circ}03'35.0''$)

Vilkų Lauko pirmasis piliakalnis
iš vakarų pusės. 2006 03 26.
G. Zabielaus nuotr.

Vilkų Lauko pirmasis piliakalnis
iš pietų pusės 1964 m.
Lietuvos istorijos instituto Rankraštynas,
inv. Nr. 16698

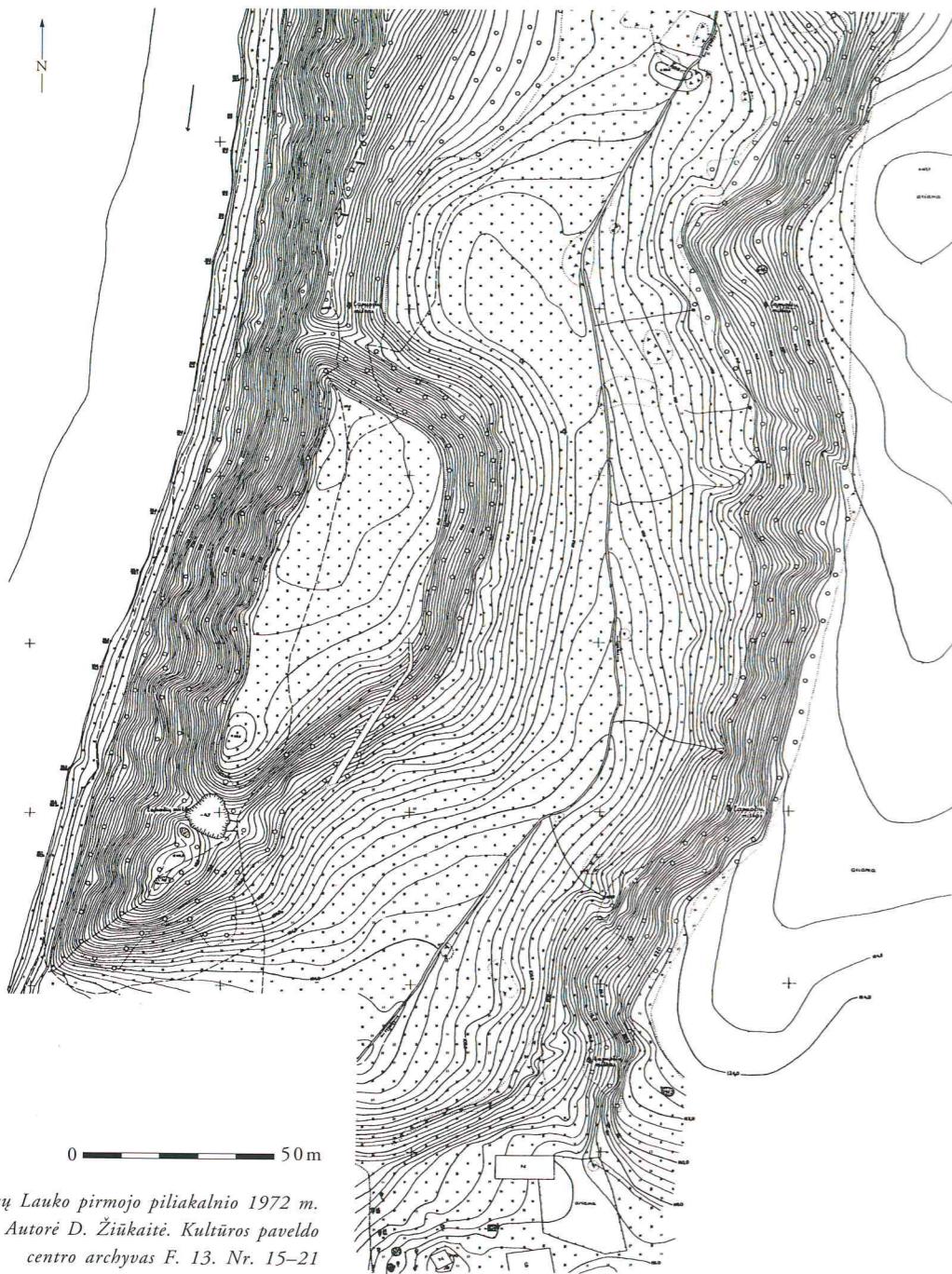
Pirmasis piliakalnis, vadinamas Kuple, įrengtas Jūros kairiajame krante esančios aukštumos pietiniame krašte. Aikštėlė buvo ovalo formos, tačiau jos šiaurės vakarinę dalį nuplovė Jūra. Dabar ji yra beveik trikampė, pailga šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi, 92 m ilgio, 44 m pločio šiaurės rytuose, 9 m – pietvakariuose. Aikštėlėje rasta akmeninių kirvių, bronzinių apyrankių, lipdytos keramikos, kitų radinių (neišliko). Bronzinis 11,1 cm ilgio keturkampis karolis saugomas Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Aikštėlės šiaurės rytiniame krašte supiltas 0,5 m aukščio, 7 m pločio pylimas, kurio 11 m aukščio išorinis šlaitas leidžiasi į 11 m pločio, 4 m gylio griovį. Pietvakariamiame aikštėlės krašte supiltas 1 m aukščio, 15 m pločio pylimas, kurio išorinis šlaitas leidžiasi į 10 m pločio, 2 m gylio griovį, už jo supiltas 1 m aukščio, 5 m pločio pylimas, už kurio lieka 12x6 m dydžio trikampis žemesnis kalvos smaigalys. Šlaitai statūs, 18–28 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, šiaurės vakarinė dalis nuplauta, pietvakarinį griovį išardė 1941 m. iškasta doto duobė. Piliakalnis apaugęs lapuočiais medžiais. Apie piliakalnį žinomi 9 padavimai.

I pietus nuo piliakalnio, 1 ha plote yra papėdės gyvenvietė, kurioje rasta lipdytos keramikos, geležies gargažių, molio tinko (saugoma Lietuvos nacionaliniame muziejuje).

Piliakalnyje lokalizuojama Livonijos ordino magistro Burchardo iš Hornhauzeno lygiomis Livonijos ir Prūsijos brolių lešomis „Karšuvos žemėje, ant švento Jurgio kalno, 1259 viešpaties metais“ pastatyta Georgenburgo pilis, „kuri tada buvo itin reikšminga krikščionių tikėjimui plėsti. Pastačius šią pilį, jai saugoti ten buvo palikta Prūsijos ir Livonijos brolių bei ginklanešių įgula, sudaryta iš

vyru, tinkamai parinktu ir įgudusiu kovoti“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika. Vilnius, 1985, p. 141). „1260 viešpaties metais Livonijos ir Prūsijos broliai suėjo į vieną vietą su stipriomis kariuomenėmis, ketindami nugabenti maisto švento Jurgio pilies broliams; kai artėjo prie šios pilies, atvyko pasiuntinys, pranešdamas, kad keturi tūksstančiai lietuvių nuniokojo vieną Kuršo žemės dalį“ (Petras Dusburgietis. Prūsijos žemės kronika, p. 142). Po 1260 m. liepos 13 d. įvykusio Durbės mūšio, kuriame Ordino pajėgos skaudžiai pralaimėjo, jos įgula išsilaikeyti nebegalėjo. „Toje pily, kurią Karšuvos broliai, kaip sakiau pastatė, pasiliuko šiek tiek brolių, kurie su stabmeldžiais daugelį dienų stropiai ir tvirtai kariavo. Tuo metu jie gavo pranešimą ir sužinojo slaptą žinią, kad visa šalis aplinkui nuo krikščionybės atsimetė ir jiems padėt nesirengia. Ši žinia jiems nepatiko, bet jie buvo pasiryžę nepalikti jokiu būdu tos pilies, kurioj jie buvo, kol maisto jiems užtektų. Bet prispryre ten juos badas, maistas ir pagalba néjo, spruko tad iš

ten kiekvienas, kur kas tiktai sugebėjo. Broliai ir krikščionys skubiai Klaipėdon atėjo“ (Eiliuotoji Lietuvos kronika // Mindaugo knyga. Vilnius, 2005, p. 280–281).

Piliakalnis datuojamas I tūkst.–XIII a.

Rajono pakraštyje, Jūros upės kranto miške dingstantis didingas piliakalnis, lengvai pasiekiamas vandens keliu, nei sausuma. Pasiekiamas iš Šilalės–Bikavėnų (per Spaudaičius) kelio pasukus į kairę (pietus) link Kamščių, už miško pasukus į dešinę ir laukais bei krūmynais paėjus į šiaurės vakarus 850 m (yra kitapus šlapios daubos).

Lit.: Покровский Ф. В. Археологическая карта Ковенской губернии. Вильна, 1899, с. 149 (Stokaičiai); Krzywicki L., Szaulys J. Pilekalnie litewskie // Przeglad Polski rozwoju przemyslu, handlu i rolnictwa. Warszawa, 1902. Nr. 1, p. 44; Krzywicki L. Żmudź starożytna. Dawni Żmudzini i ich warownie. Warszawa, 1906,

p. 43, 75; Šaulys J. Piliakalnių urvai // Lietuvos žinios. 1909 09 12(25), p. 2–3 (klaidų atitaisymas 1909 09 30 (10 13), p. 4); Kšivickis L. Žemaičių senovė. Kaunas, Marijampolė, 1928, p. 44, 76; A. Šv. Keisti piliakalnių vardai // Lietuvos aidas. 1932 08 12, p. 7; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Tautavičius A. Kuplė ir Veringa // Mokslas ir gyvenimas. 1967. Nr. 9, p. 36; Vilkų Laukas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 760; Statkevičius V. Kur tas kelelis pilkas... // Artojas (Šilalė). 1973 06 02. Nr. 64(2673), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 183 (Nr. 823); Šidlauskas A. Kuplė // Artojas (Šilalė). 1977 06 25. Nr. 75(3281), p. 4; Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 275–276; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Zabiela G., Vaitkevičius V. Archeologijos paminklų žvalgymas Žemaitijoje // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 488; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 510–511, 513.

Vilkų Laukas, II

Pajūrio seniūnija (N $55^{\circ}23'32.7''$; E $22^{\circ}03'39.5''$)

Vilkų Lauko antrasis piliakalnis iš šiaurės pusės.
2005 04 02. G. Zabielas nuotr.

Vilkų Lauko antrasis piliakalnis iš pietryčių pusės.
2005 04 02. G. Zabielas nuotrauka.

Antrasis piliakalnis, vadinamas Veringa, yra aukštumos kyšulyje, Jūros kairiajame ir Bario dešiniajame krante, upių santakoje, 500 m į šiaurę nuo pirmojo Vilkų Lauko piliakalnio. Aikštėlė trikampė, pailga pietryčių – šiaurės vakarų kryptimi, 85 m ilgio, 44 m pločio šiaurės vakariniame krašte. Čia ji buvo įtvirtinta trimis pylimų – griovių linijomis. Aikštėlės krašte supiltas 56 m ilgio, 1,7 m aukščio, 11 m pločio pylimas, kurio išorinis 3,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 6 m pločio, 2 m gylio griovį. Už jo supiltas antras 60 m ilgio, 0,7 m aukščio, 7 m pločio pylimas, už kurio iškastas antras 4 m pločio, 0,8 m gylio griovys. Už jo supiltas trečias 5 m pločio dabar visiškai nuskleistas pylimas, už kurio iškastas 8 m pločio, 2 m gylio trečias griovys (matomas tik vakariniame krašte). Šlaitai statūs, 10–15 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, pietvakarinis aikštėlės kraštas suardytas 1941 m. kasant duobę betoniniam nebaigtam dotui. Aikštėlė nukirsta, šlaitai apaugę lapuočiais. Piliakalnis vadinamas ir Spraudaičiais. Apie piliakalnį žinomi 9 padavimai.

Piliakalnyje lokalizuojama apie 1259 m. žemaičių pastatyta bevardė pilis, blokavusi pirmajame Vilkų Lauko piliakalnyje stovėjusį Ordino Georgenburgą. „Greit kariuomenė lietuvių link Karšuvos išvyko. Tenai jie išmoningai priešais krikščionių pilį savąjį pasistatė. Jie dažnai puolė jos vartus, tirkindami, ar pasirengę broliai kantriai gintis čia. Šie skoloj likt nesirengė ir skaudžiai keršijo aniems. Taip kovojo įgudę darė broliai ir jų ginklai. Iety s abipus skriejo, kurias tvirtos rankos laidė, tiek krikščionių, tiek pagonių. Šaukė jie visi, riaumojo ir ietis svaidę nesiliovė. Jie vieni kitiem norėjo kuo daugiau žalos daryti ir į mirštį nuvaryti. Taip nuo ryto iki vakaro nepaliaujama vyko kova

tarp dviejų pilių“ (Eiliuotoji Livonijos kronika // Mindaugo knyga. Vilnius, 2005, p. 280–281).

Piliakalnis datuojamas XIII a.

Mažesnysis Antrojo pasaulinio karo labiau suardytas piliakalnis neabejotinai yra susijęs su pirmuoju. Pasiekiamas nuo pirmojo Vilkų Lauko piliakalnio Jūros pakrantės aukštuma prieš srovę pėdėjus į šiaurę 330 m (yra už Bario upelio).

Lit.: A. Šv. Keisti piliakalnių vardai // Lietuvos aidas. 1932 08 12, p. 7; Tautavičius A. Gyva istorijos knyga // Artojas (Šilalė). 1964 07 14. Nr. 83(213), p. 4; Tautavičius A. Kuplė ir Veringa // Mokslas ir gyvenimas. 1967. Nr. 9, p. 36; Vilkų Laukas // Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. Vilnius, 1971. T. 3, p. 760; Statkevičius V. Kur tas kelelis pilkas... // Artojas (Šilalė). 1973 06 02. Nr. 64(2673), p. 4; Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius, 1975. T. II, p. 183 (Nr. 824); Statkevičius V. Archeologijos paminklai // Šilalės kraštas. Vilnius, 1994. T. I, p. 275; Masidunskis P. Šilalės krašto piliakalniai // Šilalės artojas (Šilalė). 1994 09 02. Nr. 69(5148), p. 3; Lietuvos piliakalniai. Atlasas. Vilnius, 2005. T. II, p. 510–512.

Atlas of hill-forts of the Šilalė region

The region of Šilalė situated in the southern part of Samogitia can be proud of its numerous hill-forts. It has the largest number of hill-forts among all Samogitian regions – 32 and one of the most famous Samogitian and Lithuanian hill-forts Medvėgalis is among them. Unfortunately most of the Šilalė region hill-forts still miss acknowledgement and archaeological research.

General trends of Samogitian hill-forts development imply that hill-forts of the Šilalė region should date back to the second half of the 1st millennium A.D. (Leviškiai, Bilionys). In the 1st millennium A.D. they were populated by Samogitian tribe, which name can be identified from the written sources, whereas material culture – from the burials researched. In this period, settlements started to develop at the foot of the hill-forts. Hand-made pottery shards are found there. In 2005–2006, a bit broader research was performed on the Medvėgalis and Vedriai foot settlements. It has revealed, that the settlements used to exist from the mid 1st millennium till the 13th–14th century. During this period most of the hill-forts of the region used to host strong wooden castles protecting the country from the attacks of the Teutonic Order.

Georgenburg is the oldest castle of the region known from the written sources. The Teutonic Order built it in 1259 in the Karšuva land on the St. George hill. In order to block it Lithuanians built their own castle vis-a-vis. After the battle of Durbė in 1260, the garrison of Georgenburg retreated to Memel (Klaipėda). The hill-forts of Vilkų Laukas satisfy this situation best of all. According to their location in respect to each other Georgenburg should be localised at the Kuplė hill-fort.

In early 14th century the crusaders reached the Gediminas' castle at the Pagraudė land situated in the southern part of the region. Historians localise this castle in the Padievaits hill-fort. In 1307 the Pūtvė castle foot settlement was destroyed by the crusaders twice. In 1308 m. this castle was seized by the Order and burned, but later it must have been rebuilt, because in 1328 its foot settlement was destroyed again. The Pūtvė castle is localised at the Indija hill-fort. In the winter of 1329 during the major offensive led by king of Bohemia John of Luxembourg 5 castles were taken (the Gediminas castle, Xedeyctain (Šiauduva?), Medvėgalis, Gegužė (localised at Gegužės hill-fort) and Aukaimis (this castle is localised at the Batakių hill-fort in the Tauragė region). The Medvėgalis castle was one of the major goals of the attack and its defenders had to surrender and accept baptism (later they apostatised). By the late 14th century sources mention only some castle locations (in 1384 and 1395 – location of the Paršpilis castle localised at the Burbiškiai hill-fort, in 1385–1395 – the Geniotas' manor localised at the Pavėžis hill-fort with low-level fortifications).

After hill-forts lost their defensive role, legends started to develop. The Šilalė region is distinguished in their quantities – some hill-forts score up to 30 legends (Rubinavas). Many of these legends were collected by enthusiast of regional studies Vladas Statkevičius (1911–1999) from Šilalė. Legends reflected attempts to understand the forgotten role of the hill-forts. Scientific research of the Šilalė region hill-forts started in the early 20th century (Polish sociologist and anthropologist Ludwik Krzywicki (1859–1941) performed hill-fort survey in 1890–1908). In 1961 and 1964 most of the

hill-forts of the region were surveyed and described by expeditions of the Institute of Lithuanian history. Updated information on the hill-forts of the region was published in Lietuvos piliakalnių atlasas (The Atlas of Lithuanian hill-forts) issued in 2005. Deeper research of their environment started the same year: Vedrai hill-fort foot settlement was investigated in early 2005, surroundings of Medvėgalis – in 2006.

Presently the issue of hill-forts preservation for the future generations is the most important. Most of the hill-forts stand on the banks of impetuous rivers and are washed down continuously; in some cases only fragments remain. Besides that, cognition of the hill-forts is often complicated by thickly growing trees. Clearing works at the Medvėgalis hill-fort archaeological complex started in 2006 can serve as an example of good practice for the whole Lithuania. With the assistance of European Union Foundations the hill-fort has been cleared from trees and the complex has been facilitated for tourism.

Numerous hill-forts of the Šilalė region make an integral part of general cultural and natural heritage of the region and the country as a whole, so they must be protected and preserved. But first of all, these hill-forts need cognition. Considering that, under the efforts of Šilalė Countryman Association this book has been prepared. It describes all hill-forts of the region known for 2006 – 32 in total. Description of the hill-forts are illustrated with archival and contemporary photos and complemented with historic data on the castles, which used to be located on them, including source references. For tourists' convenience information facilitating finding of the hill-forts (geographic coordinates, maps and road descriptions) is provided as well. We hope that this book will stimulate further interest in our country's past and promote its better understanding.

Žurnalas mėgstantiems keliauti

LIETUVA

Contents

Zenonas Baubonis, Gintautas Zabiela
ŠILALĖS KRAŠTO
PILIAKALNIŲ ATLASAS

Viršelyje: Medvėgalio piliakalnis. G. Zabielos nuotr.

Spausdino UAB „Sapnų sala“,
S. Moniuškos g. 21, LT-08121 Vilnius
www.sapnusalala.lt

Tiražas 700 egz.

Hill-forts of the Šilalė region / 5

History and investigations of hill-forts of the Šilalė region / 7

1. **Bilionys**, Bilionys district / 13
2. **Biržų Laukas**, Šilalė district / 16
3. **Burbiškiai**, Laukuva district / 18
4. **Dapkiškė**, Pajūris district / 22
5. **Dungeriukai**, Upyna district / 23
6. **Gedminiškė, I**, Kaltinėnai district / 25
7. **Gedminiškė, II**, Kaltinėnai district / 27
8. **Gegužės**, Upyna district / 29
9. **Gūvainiai**, Šilalė district / 33
10. **Indija**, Šilalė district / 34
11. **Jaunodava**, Palentinis district / 38
12. **Kalvaliai**, Upyna district / 40
13. **Kazokai**, Upyna district / 42
14. **Kreiviai**, Šilalė district / 44
15. **Kunigiškiai**, Pajūris district / 46
16. **Leviškiai**, Šilalė district / 48
17. **Medvėgalis**, Laukuva district / 50
18. **Padievaitis**, Kvėdarna district / 56
19. **Padievytis**, Laukuva district / 60
20. **Pagrybis**, Kaltinėnai district / 63
21. **Pakisys**, Pajūris district / 66
22. **Pavėžis**, Kvėdarna district / 68
23. **Pilės**, Kaltinėnai district / 70
24. **Prienai**, Upyna district / 74
25. **Rubaičiai**, Šilalė district / 77
26. **Rubinavas**, Šilalė district / 79
27. **Simėnai**, Upyna district / 82
28. **Treigiai**, Laukuva district / 85
29. **Vaičiai**, Šilalė district / 88
30. **Vedriai**, Upyna district / 90
31. **Vilkų Laukas, I**, Pajūris district / 94
32. **Vilkų Laukas, II**, Pajūris district / 98

Atlas of hill-forts of the Šilalė region / 101